

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra antropologie a zdravovědy

Bakalářská práce

Jolana Frieberová

Vychovatelství

Volný čas dětí předškolního věku

Olomouc 2013

vedoucí práce: Mgr. Jana Majerová

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Přerově 2. 4. 2013

Jolana Frieberová

Poděkování:

Děkuji především Mgr. Janě Majerové za rady a podporu při vedení bakalářské práce. Dále pak děkuji rodičům za trpělivost při vyplňování dotazníku. A v neposlední řadě své rodině za podporu při studiu.

Motto:

„Zahálka že jest polštář satanův, svatí Otcové říkali; a pravdivě. Koho zajisté Satan nezaměstnaného najde, toho jistotně sám zaměstná, nejprv myšlenkami zcestnými, potom i skutky zlými. Nedopouštěti tedy člověku hned z mládí zaháleti, alebrž v práci ustavičně ho zavozovati, opatrnost jest; protože se tím zlému pokušiteli cesty zasekávají. Avšak práce míním, s jaké býti mohou, byť nic nebyly jiného (jakož býti nemohou) než hříčky toliko. Lépe jest hráti než zaháleti; nebo ve hře vždy se něčím mysl zanáší a často i brousí.“

Jan Amos Komenský

OBSAH

ÚVOD	7
1 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE	9
2 TEORETICKÉ POZNATKY	10
2.1 Charakteristika období předškolního věku	10
2.1.1 Vymezení období předškolního věku	10
2.1.2 Tělesný vývoj	10
2.1.3 Vývoj motoriky	11
2.1.4 Vývoj poznávacích procesů	12
2.1.5 Emoční a sociální vývoj	13
2.2 Volný čas	14
2.2.1 Vymezení pojmu volný čas	15
2.2.2 Historický vývoj volného času	16
2.2.3 Funkce volného času	18
2.2.4 Činitelé ovlivňující způsob prožívání	19
2.3 Rodina	20
2.3.1 Funkce rodiny	21
2.3.2 Rodina a volný čas	22
2.3.3 Socializace	23
2.4 Pedagogika volného času	25
2.4.1 Pedagogika volného času jako pedagogická disciplína	25
2.4.2 Vztah výchovy a volného času	26
2.4.3 Hra a její využití ve volném čase	27
2.4.4 Pedagogové volného času	28
2.5 Zájmové vzdělávání	30
2.5.1 Instituce pro výchovu ve volném čase	31

3 METODIKA PRÁCE	34
3.1 Charakteristika souboru	34
3.2 Metoda výzkumu	34
3.3 Organizace výzkumného šetření	36
4 VÝSLEDKY	37
ZÁVĚR	55
Souhrn	57
Summary	58
Referenční seznam	59
Seznam zkratk	62
Seznam příloh	63
Přílohy	
Anotace práce	

ÚVOD

Bakalářské práce se zabývá volným časem dětí předškolního věku. V současnosti je volný čas velmi aktuální a diskutované téma, poněvadž je nedílnou součástí života člověka. Volný čas je časem, který zůstává po splnění všech povinností a uspokojení základních fyziologických potřeb člověka. Je to čas odpočinku, relaxace a seberealizace.

Vymezení volného času platí i u dětí předškolního věku, kterými se tato práce zabývá. Zde největší vliv má rodina dítěte. Rodiče seznamují dítě s možnostmi trávení volného času. Můžou to být společné aktivity, jako je sportování, výlety, ale i hledání zájmových kroužků, které nabízejí zájmové organizace a instituce. Někteří rodiče svůj nedostatek času nahrazují volnočasovými aktivitami organizovanými institucemi. Ale neuvědomují si, že v období předškolního věku je nutnost společných chvil, zážitků a aktivit. Rodiče jsou ti, kteří dětem ukazují, jak správně a smysluplně trávit volný čas. Jsou jejich vzorem.

Pro téma bakalářské práce jsem se rozhodla díky práci asistenta pedagoga. V minulém roce jsem pracovala v oddělení mateřské školy. Při každodenním styku s dětmi jsem zjišťovala rozdíly mezi dětmi. Některé děti ke svému hraní nevyžadovaly společnost a jiné se nedokázaly zapojit do aktivit, připravených učitelkami. Každé dítě je jiné, ale určitý vliv na jeho chování má určitě výchova v rodině a samozřejmě příklad rodičů. Někteří rodiče díky svému pracovnímu nasazení, nemají čas na společné chvíle s dítětem. Jiné děti pro změnu navštěvují spoustu zájmových kroužků a na takové to klasické dětské hraní doma jim nezbývá čas. Zajímalo mne, jak děti tráví volný čas po příchodu ze školy domů a o víkendu. A jakým volnočasovým aktivitám se společně s rodiči i bez nich věnují.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku období dítěte předškolního věku z hlediska tělesného, emočního a sociálního vývoje. Zabývá se pojmem hra, která je nejpřirozenější činností dítěte v tomto období. Díky hře se dítě seznamuje se svým okolním světem. Uvádí i důležitost fantazie, která nesmí být opomíjena.

V další části se práce zabývá vymezením pojmu volný čas, jeho funkcemi a činiteli, kteří ovlivňují prožívání. Mezi ně právě patří věk, fyzická a psychická kondice a samozřejmě i prostředí, ve kterém dítě žije. S pomocí odborné literatury jsou formulovány funkce rodiny. Dále je zde zmiňován vztah rodiny a volného času a s tím

i související socializace jedince. Poslední kapitola teoretické části je věnována pedagogice volného času a jejím základním pojmům.

Empirická část analyzuje výsledky dotazníku, zaměřeného na volný čas, který byl předložen rodičům dětí předškolního věku, navštěvující mateřskou školu při ZŠ a MŠ Pod skalkou 11, Přerov- Předměstí. V této části jsou zmapovány, jak aktivity dětí samotných, tak i s rodiči. Dále pak i kroužky, které děti navštěvují a zájmové organizace.

1 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat volný čas dětí předškolního věku. Z hlavního cíle bakalářské práce byly stanoveny následující dílčí úkoly.

Dílčí úkoly:

- Zjistit kolik času se rodiče věnují svým dětem ve všední den a o víkendu.
- Zmapovat, jakým aktivitám se děti věnují samy a jakým společně s rodiči.
- Zjistit kolik času děti tráví u počítače a televize, a které programy preferují.
- Zjistit, jestli do organizace volného času dítěte se zapojují i prarodiče.
- Zmapovat zájmové kroužky, které děti navštěvují a organizace, které je zajišťují.
- Zjistit průměrný čas strávený v zájmových kroužcích a jejich finanční náročnost.

2 TEORETICKÉ POZNATKY

2. 1 Charakteristika období předškolní věku

V této kapitole se zabývám dítětem předškolního věku z hlediska vývojové psychologie. Tělesný růst je spojen s vývojem motoriky, poznávacích procesů, tak i s emočním a sociálním vývojem.

2.1.1 Vymezení období předškolního věku

Langmeier, Krejčířová (1998) uvádějí, že v širším slova smyslu za toto období se označuje celé období od narození dítěte až do nástupu na základní školu. V užším slova smyslu toto období je období návštěvy mateřské školy. Ale jak uvádějí, některé děti mateřskou školu nenavštěvují, i přesto jsou považovány za děti předškolního věku.

Podle Čížkové (2008) toto období začíná mezi třetím a čtvrtým rokem zařazením dítěte do nového sociálního zařízení – vstup do mateřské školy, a je ukončeno dovršením šestého roku a připraveností na nástup do základní školy.

Linhartová (2004) toto období označuje jako první dětství.

Dětství je doba, kdy dochází ke značným změnám ve vývoji jedince. Přičemž značný růst a vývoj probíhá v předškolní době dítěte. Hranicí dětství je považováno stanovení začátku povinné školní docházky do školy (Kolláriková, Pupala, 2001).

Předškolní dítě je plné energie, zvědavosti a nadšení z objevování něčeho nového. Je to složité období, jak pro samotné dítě, tak i pro jeho okolí, rodiče. Proto se musíme nejprve seznámit s proměnami, které toto období doprovází.

2.1.2 Tělesný vývoj

V období od 3 do 6 let se mění tělesná konstituce dítěte. Ztrácí se typická baculatost. Na závěr období dochází ke strukturální proměně těla - mění se poměr mezi velikostmi končetin, hlavy a trupu.

Podle Allen, Marotz (2002) tříletému dítěti rychleji rostou nohy než ruce, a proto dítě vypadá vyšší, štíhlejší a dospělejší. Postoj těla je vzpřímenější.

V tomto období dítě poměrně rychle roste, ale pomalu přibývá na hmotnosti. Pohybový vývoj je relativně harmonický (Linhartová, 2004).

Čížková (2008) uvádí, že koncem předškolního věku dochází k periodizaci růstu – období vytáhlosti. Zhruba v šesti letech se dokončuje osifikace zápěstních kůstek. Tato fáze je důležitá pro rozvoj jemné motoriky.

2.1.3 Vývoj motoriky

V tomto období dochází k intenzivnímu rozvoji mozkové kůry, a tím se mění v závislosti i pohybové funkce dítěte. Dochází ke zdokonalování hrubé motoriky. Zpočátku jsou pohyby dítěte nekoordinované, ale postupem času se automatizují. Patří sem přemisťování předmětů, pohyb po nerovném terénu, běhání, skákání. Koncem období dítě zvládá i činnost, která vyžaduje složitější koordinaci – jízda na koloběžce, kole, plavání, lyžování (Čížková, 2008).

Dítě v tomto období postupně samostatně zvládá lození po stromech, dětských průlezkách, žebřících, skáče panáka. Dokáže se vyhýbat překážkám. Jeho tělo je ohebnější a může zvládat i složitější pohyby, jak popisují Allen, Marotz (2002) např. udělat kotrmelec nebo chůze přes kladinu.

V období stádia předškolního věku dochází i k zdokonalování jemné motoriky. Patří sem manipulace tužkou, nůžkami, příborem, hra s míčem.

Allen, Marotz (2002) uvádějí, že ve třetím roce zvládá dítě tužkou, pastelkou a fixou dělat svislé, vodorovné a kruhové tahy. Upravuje se i úchop tužky – úchop špetkou. To je uchopení mezi ukazovákem, prostředníkem a palcem. V této době zvládá zapínání větších knoflíků a zipu. Začíná být samostatnější při vlastní hygieně – umývání rukou, čištění zubů. Může se projevovat i dominanta jedné ruky.

Podle Čížkové (2008) se převaha jedné ruky projevuje po čtvrtém roce. Je to způsobené převahou jedné mozkové hemisféry nad druhou. Čížková ještě uvádí, že může u některých dětí docházet k stejné činnosti obou hemisfér – ambidextrií. Hovoříme o nevyhraněné lateralitě.

Dítě ve čtyřech letech dokáže vytvořit z plastelíny různé objekty, napodobuje tvary a písmena, maluje s určitým záměrem, navléká dřevěné korálky, staví komín z kostek. V pěti letech už zvládá nakreslit různé tvary (čtverec, trojúhelník), napíše různá písmena,

stříhá podle naznačené linky (většinou ještě nepřesně), postupně dokáže vybarvovat omalovánky. V této době je už znát, která ruka je dominantní (Allen, Marotz, 2002).

2.1.4 Vývoj poznávacích procesů

Období předškolního věku se projevuje aktivitou dítěte a rozvojem poznávacích procesů, které se vyvíjí velmi intenzivně.

Dle Čížkové (2002) má velký význam pro dítě předškolního věku zrakové a sluchové vnímání. Zrakové je důležité k rozvoji názorného myšlení a sluchové k rozvoji paměti.

Vnímání je podle Čížkové (2008) celistvé, dítě vnímá především nápadné předměty a ty, které se vztahují k určité činnosti, které ho něčím upoutají, např. barevností. V této době dítě rozlišuje všechny základní barvy a začíná rozlišovat i doplňkové barvy (růžová, fialová, oranžová). Sluchem dokáže rozpoznat různé zvuky, čichové a chuťové vnímání je přesnější. Stále mezi důležité poznávací procesy patří hmat, díky kterému dokáže rozlišit vlastnosti předmětu a pojmenovat je.

Komunikace dětí a dospělých vede k sociálnímu rozvoji, ale i k rozvoji mechanické paměti, jak uvádí Čížková (2002). Děti dokážou opakovat reklamní slogany. Snáze se učí básničkám a písničkám.

Rozvíjí se i paměť slovně logická. Známé a opakující události dítě logicky reprodukuje (Čížková, 2008).

Podle Čížkové (2008) je pozornost zpočátku nestálá, ale postupně dítěti se daří déle soustředit. Pozornost nezáleží jen na věku, ale i na temperamentu dítěte.

V tomto období je známa velká představivost (fantazie), díky které si dítě snaží vysvětlit to, co nechápe. V období předškolního věku se projevují i tzv. dětské lži. Dítě si nezáměrně zaměňuje reálnou vzpomínku s fantazií. Tato lež ale nemá někoho poškodit. Svou fantazii využívá i při výtvarném projevu. Většinou dítě nekreslí, to co vidí, ale to, co se mu zdá důležité. To se projevuje většinou při kresbě postavy, např. větší hlava, vkreslování známých detailů (Čížková, 2002).

Myšlení v tomto období je názorné, intuitivní. Stále se dítě zaměřuje na to, co vidělo a zažilo. Dokáže předměty utřídit logicky podle jednoho společného rysu (barva,

tvár, velikost). Dokáže určit čeho je více a čeho je méně. Postupně se rozvíjí pojmové myšlení, kdy dítě využívá prvků analýzy a syntézy. V období mezi 4 – 6 rokem dítě začíná chápat, že více předmětů může pojmenovat jedním společným názvem (Čížková 2008).

V tomto období dochází i k rozvoji řeči. Linhartová (2004) uvádí, že významně se obohacuje aktivní zásoba (asi z 1.000 slov ve 3. roce asi na 3.000 až 4.000 slov v 6. roce).

Podle Čížkové (2008) začíná dítě v komunikaci skloňovat a časovat. Řeč se stává hlavním dorozumívacím prostředkem. Na začátku předškolního věku řeč zaostává za myšlením – dítě vykoná činnost, ale nedokáže ji pojmenovat. V druhé polovině předškolního věku řeč předbíhá myšlení – dítě si vymýšlí nové názvy.

2.1.5 Emoční a sociální vývoj

Na dítě v předškolním věku působí více činitelů. V první řadě je to jeho rodina a nejbližší okolí a po nástupu do mateřské školy i paní učitelky, zaměstnanci zařízení a hlavně vrstevníci dítěte. Jsou to dva rozdílné světy, které přináší dítěti rozdílné zážitky, zkušenosti. Z tohoto důvodu dochází i u dítěte k emočnímu a sociálnímu vývoji.

Čížková (2002) uvádí, že největší emoční vliv na dítě mají jeho rodiče. Dítě jim důvěřuje a věří jejich hodnocením a názorům. Rodiče v něm vzbuzují pocit bezpečí a jistoty.

V této době má dítě smysl pro humor a radost z konkrétních činností. Zpočátku má strach z cizích lidí a neznámého. V pozdější době tohoto období se bojí fantastických bytostí - pohádky. Začínají se rozvíjet city sociální, intelektuální, estetické a etické. City sociální - nejprve jsou pro dítě důležité vztahy k dospělým, ale začleněním do kolektivu dětí, vzrůstá potřeba i vztahů k vrstevníkům, partnerům při hrách. Dítě se také projevuje, jako egocentrické – vztah k sobě samému. City intelektuální (poznávací) – radost dítěte z nových zkušeností a nových činností. Při výtvarných a hudebních činnostech se rozvíjí city estetické. Dokáže už posoudit, co se mu líbí. A v neposlední řadě dochází k rozvoji etického cítění. Dokáže posoudit, co je dobré, co špatné. Ví, že pochvala je za správnou věc a pokárání za něco špatného (Čížková, 2008).

Hlavní a nepřírozenější činností dítěte je hra, která je důležitá pro jeho celkový vývoj. Díky hře se dítě seznamuje s okolím, objevuje svět. Zpočátku si hraje s předměty, později si hraje na něco, co už zná, co prožilo - napodobuje situace. Může zde uplatňovat

svou bohatou fantazií. Do své hry přibírá zpočátku jen své rodiče, dospělé, s přibývajícím věkem vyhledává spíše vrstevníky.

„Hra – forma činnosti, která se liší od práce i od učení. Člověk se hrou zabývá po celý život, avšak v předškolním věku má specifické postavení – je vůdčím typem činnosti.“ (Průcha, Pedagogický slovník 2009, s. 92).

Podle Čížkové (2008) je v tomto období nejvíce volných her, které si dítě vymyslí samo (patří sem i hry námětové) a hry s pravidly. S rostoucím věkem dítě požaduje hračky, které se blíží skutečnosti (panenka s opravdovými vlasy, jezdící auto) a spolupráci při hře s dětmi. V tomto období také dochází k rozdílnostem ve hrách děvčat a ve hrách chlapců. Ke konci tohoto období dítě začíná odlišovat práci od hry. Už si nechce hrát „jako“, ale činnost vykonávat v reálu. Práce se stává pro dítě příjemnou činností. A proto je v této době důležité využít „hrovou motivaci k činnosti“.

Ve hře se dítě stýká s předměty a lidmi lehkým způsobem. Dělá to, co sám chce, ze svého vlastního rozhodnutí. Hra ho baví a nepřipouští si strach z možných závažných důsledků hry. Prostě nepracuje, je to jen zábava. Sportovní hry (šplhání, skákání apod.) poskytují pocit „božské volnosti, neomezeného prostoru“. Dítě si může hrát na cokoli, i na to, čím ve skutečnosti být nemůže. Díky hře se dítě vyvíjí a připravuje se na zvládání budoucích situací (Erikson, 2002).

Díky hře je možné vidět rozdíl mezi dítětem a dospělým – rozdíl mezi fantazií a rozumem. Děti si hrají na základě napodobování a díky tomu je možné vidět vzorce chování, které jim nabízejí jejich rodiče. Nejdůležitější pro hru je fantazie, kdy dítě nerozlišuje přání a realitu. Dá se říci, že dítě nelže, popírá skutečnou událost a to jen proto, že si přeje, aby se daná událost nestala (Herman, 2008).

2.2 Volný čas

„Volný čas je čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku)“ (Průcha, Pedagogický slovník 2009, s. 341).

V dnešní době je slovní spojení volný čas velice známé. Jen na něj můžeme každý pohlížet úplně jinak. A i definic tohoto pojmu je více. Dá se na něj pohlížet z hlediska

ekonomického, filosofického, psychologického, sociologického, zdravotního a pedagogického.

2.2.1 Vymezení pojmu volný čas

Podle Hofbauera (2004) volný čas je dobou, ve které člověk nevykonává činnost při plnění úkolů spojených se sociálními rolemi, s prací v zaměstnání a při rozvíjení svého života. Může se i definovat jako doba, která zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností. Nejpřesněji je to činnost, do které člověk vstupuje svobodně a s očekáváním něčeho příjemného a uspokojujícího.

Volný čas je čas, který člověku zůstane po splnění nutných činností spojených se zaměstnáním, sociálními povinnostmi a biologickým potřebami. Tento čas člověk naplňuje svobodně a podle své vůle (Spousta, 1994).

„ Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené“ (Pávková, Pedagogika volného času 2008, s. 13). U dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním spojené. Nepatří sem ani činnosti, které zabezpečují biologické potřeby člověka (potřeba spánku, jídla, hygiena, zdravotní péče).

Vážanský (1994) uvádí dva hlavní směry v pochopení volného času:

a) negativní pojem – je to zbývající doba z celkového denního času, která zůstala po splnění pracovních, studijních, domácích povinností a uspokojení biologických potřeb,

b) pozitivní pojem – je to čas, ve kterém je člověk svobodný. V této době se může nezávisle svobodně realizovat, není k ničemu nucen ani podvědomě.

Volný čas se dá také vymezit s pomocí rozdělení dne (24 hodin) na tři úseky. Čas pracovní – u dětí doba návštěvy školy a příprava na vyučování, u dospělých činnost spjatá s pracovním procesem. Čas vázaný – doba uspokojování biologických potřeb, péče o děti, provoz domácnosti, další mimopracovní povinnosti. Čas volný – doba, která zbývá po splnění všech povinností a uspokojení biologických potřeb (Kantorová a kol., 2010).

Hájek (2008) vymezuje volný čas jako:

- časový prostor, který umožňuje svobodnou volbu činnosti,

- volný čas v negativním pojetí – to, co zbývá po splnění svých povinností,
- volný čas v pozitivním pojetí – svobodné rozhodování pro činnost,
- čas, ve kterém se může člověk věnovat svým zájmům – doba, která zůstane po splnění všech svých povinností,
- opak doby nutné k práci a doby na reprodukci sil,
- čas, kdy se můžeme věnovat svým zájmům, činnostem, které nám přináší potěšení a uvolnění.

Dále Hájek (2008) upozorňuje na odlišnost volného času dětí a mládeže od volného času dospělých:

- rozsahem
- obsahem
- mírou samostatnosti a závislosti
- nezbytností pedagogického ovlivňování

2.2.2 Historický vývoj volného času

Volný čas vždy existoval. V předindustriální společnosti byl volný čas výsadou vrstvy lidí, která nemusela pracovat. Tito lidé rozvíjeli kulturní sloh v antice, středověku, v renesanci i v době moderní. Pracující měli volného času méně. V křesťanských zemích volný čas byl značně ovlivněn třetím z Desatera přikázání Božích podle Mojžíše – šest dní pracovat a sedmý den odpočívat.

Staří Řekové zastávali názor, že volný čas se má prožívat bohuľibou činností – pěstovat tělo i ducha. Podle Aristotela vzdělávat se, navštěvovat školy, číst básně. J. A. Komenský rozdělil den mezi práci, spánek a aktivní odpočinek – vzdělání (Spousta, 1994).

Volný čas, který je součástí kultury, se měnil v průběhu dějin až do současnosti. Jinak jej lidé prožívali ve starověku a jinak ve středověku. O moderním pojetí volného času se hovoří až s obdobím průmyslové revoluce. Pracovní doba je jasněji ohraničena a volný čas se považuje jako její negativní vymezení (Kantorová a kol., 2010).

Spousta (1994) uvádí, že v 19. století díky mechanizaci práce, zkrácení pracovní doby, zvyšování produkce a počtu pracujících se mění pohled na volný čas. Dělníci zakládají kulturně osvětové spolky, kde rozvíjejí lidové vzdělávání. V 50. letech byl volný

čas časem zotavení, doba po vykonané práci a před prací (obnova pracovní síly). V 60. a 70. letech se tato doba nazývala, jako konzumní orientace (auto a cestování, televize a disco, reklama a móda). Člověk zastával názor, že musí pracovat, aby si mohl ve volném čase něco užít. A v 80. letech byl volný čas považován za uvědomělé a intenzivní prožívání. Byl ovlivňován společenskými změnami. Měnila se ekonomika společnosti, s tím i spojená moc, docházelo ke změně funkcí institucí (manželství, partnerství škola, spolky, organizace).

Dále Spousta (1994) poukazuje na vývoj volného času u nás. Před pádem totalitního režimu se o naplňování volného času staraly státem řízené kulturní organizace. Po změně společenského systému se objevilo nepřehledné množství nabídek doprovázené lákavou reklamou prezentovanou masmédií.

Volný čas moderního člověka je značně ovlivněn nárůstem blahobytu (dostatek finančních prostředků – možnost trávení volného času podle svých představ), urbanizací a mobilitou (únik z místa, kde člověk pracuje do přírody – cestování). Dále je ovlivněn i zaměstnáním, kdy může práce pronikat do volného času. Tito lidé považují volný čas jako nutný čas k regeneraci, aby pak mohli opět pracovat. Díky tomuto životnímu stylu se objevuje stres, syndrom vyhoření a jiné poruchy (Kantorová a kol., 2010).

„Syndrom vyhoření – syndrom vyhoření, vyhasnutí, vyprahlosti projevující se emočním vyčerpáním a redukovanou výkonností u lidí, kteří po delší dobu měli mnoho pracovních kontaktů s jinými dospělými i nedospělými osobami (např. pedagogové, psychologové, lékaři)“ (www.slovník-cizích-slov.abz.cz).

Kantorová a kol. (2010) dále uvádí, že díky automatizaci dochází k odlidšťování a mechanizaci práce. Člověk vnímá svou práci jako nutnost a prostředek obživy a volný čas jako doba, ve které je sám sebou.

Dalším fenoménem dnešní doby je nezaměstnanost. Pro lidi bez práce volný čas ztrácí své hodnoty. Spíše je jim na obtíž. Tato situace může negativně působit, především na mladé lidi (Kantorová a kol., 2010).

S ohledem na všechny klady i zápory dnešní moderní doby je třeba se více zabývat volným časem, jeho využíváním i prožíváním. Zaměřit se na funkce volného času a činitele ovlivňující způsob prožívání.

2.2.3 Funkce volného času

Hlavní funkce volného času jsou:

- odpočinek,
- zábava,
- rozvoj osobnosti (Hofbauer, 2004).

Kantorová a kol. (2010) vysvětluje funkce volného času, jako spojení všech rozmanitých očekávání, které člověk má od volného času. Vyjadřuje smysl, který má volný čas pro společnost i jednotlivce.

Zde Kantorová (2010) vymezuje 5 funkcí volného času podle Kratochvílové:

- zdravotně hygienická funkce – vyrovnaní zátěže a odpočinku,
- seberealizační funkce – rozvoj svých zájmů, nadání a schopností,
- formativně výchovná funkce – formování osobnosti, charakteru, vůle, motivace,
- socializační (společenská) funkce – vytváření podmínek pro navazování vztahů ve skupinách ve volném čase,
- preventivní funkce – prožívání volného času přínosnými aktivitami, které mohou předcházet sociálně patologickým jevům.

Další rozdělení funkcí, které vytvořil H. W. Opaschowski, uvádějí Vážanský, Smékal (1995) :

- rekreace – psychické uvolnění, odpočinek, nasbírání sil, dobrý pocit,
- kompenzace – vyrovnaní nedostatků, rozptýlení, potěšení,
- edukace – poznávání, učení, touha po zážitku, zvědavost, změna osobnosti,
- kontemplace – klid, rozjímání, pohoda, sebevědomí, vlastní identita,
- komunikace – sdílení, kontakt, pospolitost, empatie, láska,
- integrace – potřeba sounáležitosti, kolektivní vztahy, sociální učení, hry, rituály,
- participace – účast, angažovanost, iniciativa, spolupráce, solidarita, spoluodpovědnost,

- akulturace – rozvoj schopností a nadání, zapojení do kulturního života, fantazie, řešení problémů.

První čtyři funkce jsou více individuální, ty další jsou spíše všeobecné. V současné době je převaha rekreačně kompenzačně volnočasových aktivit.

Hofbauer (2004) dělí funkce volného času, které formuloval soudobý francouzský sociolog Roger Sue, na:

- psychosociologické – uvolnění, zábava, rozvoj,
- sociální – socializace v různých sociálních skupinách, vztah ke skupině, sociální uznání,
- terapeutické – zdravotní hledisko, prevence nemocí a rozvoj smyslů,
- ekonomické – finanční prostředky použité na aktivity ve volném čase.

Všechny možnosti rozdělení funkcí volného času jsou podobné, navzájem se doplňují a odlišují jen v detailním rozpracování.

2.2.4 Činitelé ovlivňující způsob prožívání

Na prožívání volného času působí vnější i vnitřní činitelé. Mezi nejdůležitější patří podle Spousty (1994):

- věk – s věkem se mění náplň volného času,
(Vzhledem k tomu, že tato práce je zaměřena na volný čas dětí předškolního věku, uvádíme podle Kantorové a kol. (2010) charakteristiku tohoto období – v této době mají odpovědnost za děti jejich rodiče. Děti se převážně věnují hram. Díky tomu, že dítě nemá ještě tolik povinností, tak volný čas vyplňuje většinu běžného dne.),
- pohlaví – rozdílné trávení volného času u mužů i žen,
- fyzická kondice a zdravotní stav – onemocnění může značně omezit možnosti aktivit,
- psychická kondice – temperamentní výbava, inteligence, stupeň aktivity, energičnost, charakter, emoce, vůle, motivace,
- příslušnost ke společenské vrstvě, profesionální zakotvení – jeden z nejdůležitějších faktorů. Patří sem i rodina, síť přátel a známých.

Kantorová a kol. (2010) dále doplňují:

- místo bydliště a volnočasová zařízení a instituce – rozdílné volnočasové aktivity ve městě a na venkově.

U dospělých:

- výše dosaženého vzdělání a povolání,
- finanční zajištění,
- celospolečenské podmínky – legislativa, veřejné financování,
- masmédia, informační a komunikační technologie – vliv především na nejmladší generaci.

2.3 Rodina

„Rodina je společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí“ (Hartl, Psychologický slovník 1994, s. 181).

Než se budeme zabývat současnou rodinou, je potřeba připomenout i historický vývoj této společenské instituce. Jak společnost prošla v průběhu dějin změnami, tak i rodina zaznamenala jakýsi vývoj. Podle těchto změn Kantorová a spol. (2010) dělí rodinu na:

- tradiční – byla výsledkem snahy ochránit nejstarší a nejmladší členy. Patří sem rodiny, které byly vícegenerační. V čele stál muž, který rozhodoval o všech rodinných záležitostech. Tato rodina se vyznačuje vysokou stabilitou,
- moderní – většinou je tato rodina nukleární – rodiče a děti. Díky nezávislosti ženy, zde nemusí v čele rodiny stát muž. Děti se nemusí rodit sezdáným pářům. Některé funkce přebírají formální organizace, jako je škola, nemocnice,
- postmoderní – v těchto rodinách se stupňuje nezávislost ženy (budují svou kariéru). Před zájmy rodiny se upřednostňují zájmy jednotlivce. Některé funkce, jak v rodině moderní, jsou předávány formálním institucím. Tato rodina má menší stabilitu.

Podle Matouška (2003) je rodina stěží postradatelná instituce pro dospělého jedince. Základním prvkem jeho života je mít stálého partnera a dítě. Díky dětem dospělý může opět zažívat to, co prožíval se svými rodiči a může se vyhnout chybám, kterých se na něm dopustili. Partnerovo příbuzenstvo i kamarádi dětí umožňují dospělému rozšířit jeho sociální kontakty. Rodina je pro jedince, který do ní patří, místem bezpečí.

Kantorová a kol. (2010) uvádí, že rodina je nejdůležitější skupina, do které se dítě rodí. Na funkčnosti rodiny závisí jeho vývoj.

Rodinu dělí podle velikosti:

- nukleární – malá, rodiče a děti,
- rozšířená – zde jsou i další příbuzní (např. prarodiče),
- velká – počítá se zde i širší příbuzenstvo.

Kraus, (2001) považuje rodinu za institucionalizovaný sociální útvar nejméně 3 lidí. Jsou spojeny rodičovskými, příbuzenskými nebo manželskými vztahy. Hlavním znakem všech rodin je existence aspoň jednoho dítěte.

2.3.1 Funkce rodiny

V literatuře se odborníci většinou shodují na tom, že rodina má plnit uvedené funkce (Grecmanová, 2000):

- biologicko – erotická (reprodukční) funkce – spočívá v zajištění reprodukce lidského rodu, podmínek pro zdravý biologický rozvoj všech členů rodiny (zejména dětí),
- ekonomicko – zabezpečovací funkce – tato funkce se týká zajišťování hmotných podmínek a potřeb členů rodiny. Rodiče jsou odpovědní za materiální zabezpečení svých dětí. Tam, kde rodiče děti nemohou zajistit, nastupuje pomoc státu ve formě různých sociálních příspěvků,
- emocionální funkce – založena na citových vazbách mezi rodinnými příslušníky (vzájemná důvěra, odpovědnost, spolupráce). Rodina by měla vytvářet vhodné citové povahové vlastnosti dítěte,
- výchovná funkce – rodina působí cílevědomě, záměrně a dlouhodobě na své členy, především na děti. Tím dochází k jejich formování, které má adaptační a anticipační charakter.

2.3.2 Rodina a volný čas

„Nezáleží tolik na délce času stráveného s dítětem jako na kvalitě.“ (Rheiwaldová, Jak vychovat šťastné dítě 2005, s. 217)

Poněvadž rodina je nejdůležitější součástí života dítěte, je potřeba se zabývat, jakým způsobem a do jaké míry, může ovlivňovat jeho volný čas.

V době socialismu u nás bylo normální, že oba rodiče byli zaměstnání a odpovědnost za výchovu dětí ve volném čase přenechávali specializovaným institucím. Docházelo k omezení výchovného vlivu rodiny. Někteří odborníci upozorňovali na důležitost vlivu rodiny na výchovu dětí. Byly snahy o úpravy některých zařízení, v kterých byly umístěny děti dlouhodobě žijící mimo svou biologickou rodinu. Příkladem byly dětské domovy, které se přeměnily na dětské domovy rodinného typu, SOS vesničky s matkami (Spousta, 1994).

Podle Kantorové (2010) rodina patří do přirozeného prostředí výchovy, které se významně podílí a ovlivňuje prožívání volného času mladého člověka. Díky rodině dítě získává první zkušenosti s volným časem a formují se volnočasové zvyky.

Kraus, Poláčková (2001) ve své knize Člověk – prostředí – výchova uvádí, že nejdůležitější vliv na volný čas dětí má rodina. S věkem dítěte tato závislost slábne. Díky zisku nových sociálních vazeb a sociálních rolí, si dítě (mladý člověk) volí volnočasové aktivity podle vlastního uvážení.

Je známo a Kantorová (2010) to potvrzuje, že pro děti je velmi důležité, společné trávení volného času s rodinou. Patří sem rekreace, sportování, kutilství, společenské hry, výtvarné činnosti, výlety atd. Cenné, ale v dnešní době asi dost opomíjené, patří rozhovory rodičů a dětí o svých starostech, zážitcích, radostech i strastech. Odborníky je doporučováno, aby těchto posezení se občas zúčastňovali i prarodiče.

Rheinwaldová (2005) upozorňuje, že zaměstnanost matek v dnešní době může dítě poškozovat nedostatkem lásky a správného vedení. Je důležité, aby starost o domácnost a děti byla rovnoměrně rozložena mezi oba rodiče. I domácí práce může být součástí zajímavé hry s dítětem.

Podle Spousty (1994) na volný čas působí tři faktory:

- materiální (ekonomické) faktory rodinného prostředí – zaměstnanost rodičů, materiální a technické vybavení rodiny, finanční prostředky použité na volnočasové aktivity,
- psychologické podmínky – vnitřní stabilita rodiny, struktura rodiny a její emocionální atmosféra,
- kulturní stránka rodinného prostředí – vzdělání rodičů, příprava rodičů na výchovu dětí, jejich hodnotová orientace.

2.3.3 Socializace

„Socializace je celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kulturu a začleňuje se do společnosti. Socializace se odehrává především v rodině, ve skupině vrstevníků a přátel, ve škole, prostřednictvím masmédií a práce“ (Průcha, Pedagogický slovník 2009, s. 267).

Ze socializačního hlediska je nejdůležitější, do jaké míry rodina plní své funkce. Podle toho Kraus (2001) dělí rodinu na:

- funkční rodinu – ta plní své funkce přiměřeně,
- afunkční rodinu – zde dochází k narušení jedné nebo více funkcí, které ale zásadně negativně neovlivňují dítě,
- dysfunkční rodinu – v této rodině je značně narušen socializační proces dítěte; dá se říci, že dochází k rozkladu rodiny.

Helus (2007) vymezuje deset nejdůležitějších sociálně - psychologických funkcí rodiny, které jsou významné pro zdravý vývoj dítěte:

- uspokojování základních a primárních potřeb dítěte,
- uspokojování závažné potřeby organické přináležitosti dítěte,
- poskytování akčního prostoru od nejútlejšího věku,
- uvádění dítěte do vztahu k věcem rodinného vybavení,
- určování prvopočátečního prožitku sebe sama jak chlapce či dívky,
- poskytování dítěti bezprostředně působící vzory a příklady,
- upevňování a rozvíjení vědomí povinnosti, zodpovědnosti, ohleduplnosti a úcty jako něčeho samozřejmého,

- možnost vstoupit do mezigeneračních vztahů a proniknout do chápání lidí různého věku, založení, postavení,
- díky rodičům, prarodičům, starším sourozencům, příbuzným a přátelům navození v dítěti představy o širším okolí, o společnosti a světě,
- rodina je prostředím, kde mohou děti i dospělí sdělit své radosti i starosti, očekávat vyslechnutí, radu a pomoc – je to bezpečné prostředí v době bezradnosti.

Dále Helus (2007) poukazuje, čím rodina ovlivňuje vývoj, socializaci a vzdělávání dítěte:

1. Socioekonomický status rodiny – patří sem prestiž povolání, příjmy a vzdělání jedinců rodiny.

2. Výchovní styl – autoritářský styl - rodiče s dítětem málo hovoří; direktivní výchova;

důležitým prvkem jsou tresty i fyzické,

- povolující styl – rodiče umožňují dítěti maximální volnost,

- styl opřený o autoritu – jasně daná pravidla; rodiče hovoří s dětmi; díky jejich přístupu se stávají vzorem a autoritou.

3. Vliv rodinné struktury – Neúplná rodina – když chybí otec nebo matka. Rodič může nezvládat výchovu problémového dítěte a může i on sám být problémový. Jeho výchova může být provázená nadměrným trestáním nebo lhostejností. Touto situací se komplikuje socializace dítěte.

- Sourozenectví – je důležité pro formování partnerských vztahů. Děti se mohou učit řešit konflikty mezi sourozenci. Velký význam má i počet dětí v rodině. Nejenže se to týká ekonomického zajištění dětí, ale i nedostatek času, který rodiče musí rozdělit mezi sourozence. Záleží i na pořadí narození dítěte.

Dalším problémem dnešní doby je i zaneprázdnění rodičů pracovními aktivitami. Což vede k jejich vyčerpání a nedostatku času na relaxaci a společně strávené chvíle

s dětmi. Ti jim tuto ztrátu vynahrazují finančně nebo jinými materiálními prostředky. Dalo by se říci, že to negativně ovlivňuje charakterové vlastnosti dítěte (Kraus, 2008).

Rodina se považuje za první model společnosti, která poskytuje lásku, bezpečí, ale i pravidla chování. Nejdůležitějším pro dítě je vztah s matkou, který je nejvíce ovlivněn porodem i dobou poporodní (Matoušek, 2007).

2.4 Pedagogika volného času

Pedagogika volného času je jednou z pedagogických disciplín, která se zabývá výchovou a vzděláváním dětí i dospělých ve volném čase.

„Disciplína pedagogiky, zaměřená na výchovné a vzdělávací prostředky, napomáhající autonomnímu a smysluplnému využívání volného času dětí i dospělých; v mnoha zemích zároveň studijní obor“ (Průcha, Pedagogický slovník 2009, s. 198).

2.4.1 Pedagogika volného času jako pedagogická disciplína

Pedagogika volného času je mladá věda patřící mezi společenskovědní obory. Je to věda o výchově ve volném čase, teorie výchovy ve volném čase a někdy se používá i pojmenování výchova mimo vyučování (Hájek, 2008).

Tato věda se nevyvíjela jako samostatná věda, ale měla mezioborový charakter, jak v teorii, tak i v praxi. Za samostatnou vědu začala být u nás považována až s rozšířením mimoškolních výchovných zařízení. V té době se značně přebíral sovětský výchovný model, který se zabýval celodenním systémem jednotného výchovného působení školních a mimoškolních výchovných zařízení a organizací. V té době se používá v pedagogické terminologii název mimoškolní výchova (činnost mimoškolních zařízení a organizací) a mimotřídní výchova (výchovná práce, kterou, řídila škola v čase mimo vyučování) (Kominarec, 2003).

Hofbauer (2004) uvádí, že jak samotná věda, tak i terminologie prošla vývojem. Ve čtyřicátých letech 20. století se u nás postupně ustálily termíny:

- výchova mimotřídní – aktivity byly organizované školou mimo školní výuku, mimo třídu, mimo osnovy,
- výchova mimoškolní – organizována mimo školu zařízeními volného času.

V šedesátých letech byly obě tyto formulace nahrazeny správnějším pojmem výchova mimo vyučování. V průběhu této doby se volný čas stal významnou oblastí života dětí, mládeže a dospělých. Velkým předělem byly devadesátá léta 20. století, kdy vznikala pedagogika volného času a k ní příbuzné obory (pedagogika zážitků, dobrodružství, muzeopedagogika a další). Oba tyto termíny se uplatňovaly souběžně (Hofbauer, 2004).

Pávková a kol. (2008) vymezila pojem výchova mimo vyučování takto:

- probíhá mimo povinné vyučování,
- probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny,
- je institucionálně zajištěná,
- uskutečňuje se převážně ve volném čase.

Důležitou oblastí ve výchově je pedagogické působení ve volném čase a výchově dětí a mládeže mimo vyučování. Poskytuje jedinci možnost rozvíjet své zájmy, dobře využívat volný čas, upevňovat správné charakterové vlastnosti. Dá se říci, že plní funkci výchovnou, vzdělávací, zdravotní a sociální.

2.4.2 Vztah výchovy a volného času

Hájek (2008) poukazuje na úzký vztah mezi volným časem a výchovou.

- výchova pro volný čas (k volnému času) – cílové zaměření výchovy (osvojení si dobrých volnočasových návyků, správné hospodaření s časem),
- výchova ve volném čase – prostor, specifické podmínky pro výchovu,
- výchova volným časem – aktivity, instituce, metody a formy jako prostředek výchovy.

Hofbauer (2004) rozděluje výchovu na:

- výchovu formální – vzdělávání ve školách a odborných vzdělávacích zařízeních; zakončení vzdělávání potvrzeno dokladem o absolvování,
- výchova informální – působení na jedince je nezáměrné, neorganizované, nekoordinované,
- výchova neformální – aktivita, která má nějaký cíl například v zájmovém kroužku, sportovním družstvu; není zakončeno osvědčením.

2.4.3 Hra a její využití ve volném čase

K hlavním prvkům volnočasových aktiv jsou podle Kantorové (2010) hry a herní činnosti. Jsou zásadní pro rekreační a odpočinkové aktivity a slouží jako výchovný prostředek u organizování zájmových činností. Díky hře si může jedinec aktivně osvojovat dovednosti a vědomosti. Přispívá k odreagování, způsobuje radost, dobrodružství a pocit úspěchu.

Pávková uvádí (2008), že hra je důležitý prvek volnočasových aktivit. Především v období předškolního věku dítěte. Mění se a vyvíjí se změnami společnosti. V poslední době se poukazuje na trávení času dětí u počítačových her. Na jedné straně prospívá a na druhé straně škodí. Náзор na tuto aktivitu se různí.

2.4.4 Pedagogové volného času

Dnešní společnost ve větší míře využívá nabídky institucí a spolků, které se zabývají organizací volného času dětí, mládeže a dospělých. Proto je důležité, aby lidé, kteří se této činnosti věnují, splňovali určitá kritéria a jejich práce byla kvalitní a odborná.

Jak uvádí Kantorová a kol. (2010) pedagogové volného času mohou najít uplatnění ve školských zařízeních zájmového vzdělávání – střediska volného času, v různých sdruženích a hnutích apod. Mohou být prospěšní i v sociálních službách, v kultuře, sportu, v cestovním ruchu atd. O těchto institucích budu pojednáno později. K pedagogům volného času, jako profesionálům, patří i dobrovolní laičtí pracovníci. Na všechny tyto pedagogy se vztahuje Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. § 17 tohoto zákona stanovuje stupeň a druh požadovaného vzdělání pedagoga volného času.

Profese pedagog volného času se uplatňuje ve střediscích volného času, v domech dětí a mládeže a stanicích zájmového vzdělávání. Velice podobná profese je vychovatel, který se zaměřuje na vzdělávání v zařízeních typu školní družina, školní klub, domovy mládeže, školy v přírodě, internáty, zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu. Obě tyto profese se uplatňují ve výchově ve volném čase, ale jejich pracovní náplň se v určité míře liší (Hájek, 2008).

Podle Vážanského (2001) se díky poptávce po institucích a organizacích, které zajišťují v dnešní době organizací volného času, a množství nově vzniklých zájmových zařízeních, je potřeba nový typ pedagogů zabývajících se volným časem – poradci volného času, pomocníci volného času, animátoři, pedagogové kultury, manažeři volného času, rekreologové a další.

Hájek (2008) uvádí, že některé pedagogické profese jsou podceňovány. K těmto profesím patří i pedagog volného času. I když se nesnižuje vážnost pedagogického ovlivňování volného času, ale morální a ekonomické ohodnocení této profese neodpovídá její důležitosti. Všechny pedagogické profese se přece podílejí na výchově jedince, a proto by měly mít i stejný význam a vážnost. Všechny pedagogické profese by se měly navzájem respektovat a spolupracovat.

Tak jako kterýkoliv jiný pedagogický pracovník, tak i pedagog volného času, musí mít určité vlastnosti, dovednosti a znalosti, aby mohl kvalitně vykonávat své povolání. Nejenže musí být znalý pedagogických věd a základu psychologie, ale také musí být seznámen s tématem pedagogického ovlivňování volného času. Je potřeba, aby měl všeobecné vzdělání a rozhled. A proto, že se zaměřuje na volný čas, tak by měl umět více zájmových činností. Podle organizace nebo zájmového zařízení se požaduje buď univerzální zaměření pedagoga, nebo specializace v určité oblasti zájmové činnosti (Kantorová a kol., 2010).

Podle Spousty (1994) jsou nejdůležitější pro pedagoga volného času dědičné dispozice – pedagogické nadání, empatie, vztah k dětem a ostatním lidem, vést vychovávaného a pomáhat. Patří sem i chuť se sebevzdělávat, seberealizace a motivační schopnosti.

Kantorová a kol. (2010) uvádí, že by pedagog, zabývající se vzděláváním ve volném čase, měl mít diagnostické, didaktické, organizační a řídicí schopnosti. Nesmí se opomenout komunikační a sociální dovednosti.

Hájek (2008) označuje výchovu ve volném čase jako neformální. Proto u pedagoga tohoto vzdělávání převažuje neformální autorita, udělat dojem jako osobnost, správně motivovat jedince k zájmové činnosti. Dále Hájek (2008) vymezuje vlastnosti, které jsou vhodné pro úspěšné vykonávání této profese:

- schopnost empatie,

- komunikativnost, naslouchání,
- schopnost vedení lidí,
- zvládání náročných situací, nekonfliktnost,
- optimismus a pozitivní pohled na věc,
- v neposlední řadě pozitivní vztah k dětem, dospívajícím, dospělým i seniorům, zájem o jejich osobnost,
- tvořivý a hravý, vtipný a zdatný,
- smysl pro hru,
- iniciativnost.

Dle Kantorové a kol. (2010) by pedagog volného času měl být přirozenou a neformální autoritou. Měl by být partnerem vzdělávanému, kterého dokáže nadchnout a motivovat.

Pedagogická autorita vychází jak z kladného hodnocení pedagoga vychovávajícím, tak i závisí na vztahu mezi nimi. Vychovávání mají potřebu mít pedagoga, který dokáže vytvořit příjemnou atmosféru. S věkem vychovávaného se mění požadavky. Upřednostňují odbornost a schopnosti, pozitivní temperamentové vlastnosti, především čestnost, upřímnost a spravedlnost (Spousta, 1994).

Pávková (2008) považuje vztah mezi vychovatelem a vychovávaným za velmi důležitý. Pokud vychovatel dokáže zaujmout, vzniká mezi nimi vztah. Velký význam má i velikost skupiny, se kterou pracuje. Pokud je skupina méně početná, vznikají přirozenější a spontánnější vztahy.

Vážanský (2001) formuloval tyto typy pedagogů volného času podle úrovně jednání:

- původní poradce volného času (poradce volného času) – volnočasová komunikace,
- animátor, didaktik volného času (učitelé řemesel, sportovní vedoucí, rekreologové, učitelé lyžování, potápění, horolezectví, kreativity), pedagog kultury, sportovní pedagog volného času,
- administrátor volného času pro organizaci hřišť aktivit, center mladých, domů občanů, studijní cesty, prázdninová zařízení, cestovní kanceláře, instituce volného času a kultury,

- politik a vědec volného času.

Dále Vážanský (2001) vymezil pedagogy volného času podle osobnostních předpokladů a individuálního přístupu. Patří sem „mládežnický vedoucí“, který je o něco starší osoba než vychovávaný a dokáže se vcítit do dětí a nadchnout je pro věc. Kvalifikovaný učitel je profesionál, který zná cíle, metody a má odpovědný přístup. Jen zde chybí bližší partnerský vztah s vychovávaným. Pedagogicky nekvalifikovaný dospělý, dobrovolník nebo profesionál, vychází z vlastních zkušeností. Je odborníkem ve svém oboru. Má možnost si doplnit pedagogické teoretické vědomosti. Zralý a zkušený pracovník vychází ze svých pedagogických i vlastních zkušeností. Opírá se o demokratický vztah mezi vychovatelem a vychovávaným.

2.5 Zájmové vzdělávání

„Zájmové vzdělávání - termín vyjadřuje různé edukační aktivity, které probíhají mimo školní prostředí, tedy jako neformální vzdělávání. Týkají se jak vzdělávání mládeže, tak vzdělávání dospělých, včetně vzdělávání seniorů. Zájmové vzdělávání mládeže má velký význam pro hodnotné trávení volného času a jako doplněk školního vzdělávání.“ (Průcha, Pedagogický slovník 2009, s. 377).

Ve Vyhlášce č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání v § 2 je uvedeno 6 forem, kterými se realizuje zájmové vzdělávání:

- *„příležitostnou výchovou, vzdělávací, zájmovou a tématickou rekreační činností nespojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání,*
- *pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činností,*
- *táborovou činností a další činností spojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání,*
- *osvětovou činností včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřípadě i další osoby a vedení k prevenci sociálně patologických jevů,*
- *individuální prací, zejména vytvářením podmínek pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů,*

- *využitím otevřené nabídky spontánních činností*“ (www.msmt.cz).

2.5.1 Instituce pro výchovu ve volném čase

Kantorová a kol. (2010) řadí k institucionálním prostředím výchovy volného času zejména školy a školská zařízení. Některé instituce jsou zaměřeny přímo na výchovu ve volném čase a některé se této výchově věnují zároveň se základním úkolem výchovy a vzdělávání.

Mezi instituce, které se zabývají výchovou mimo vyučování, patří základní umělecké školy a jazykové školy (Kantorová a kol., 2010).

Podle § 3 vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání školská zařízení jsou:

- středisko volného času,
- školní klub,
- školní družina (www.msmt.cz).

V § 4 vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání v 3 odstavci se rozlišují dva typy střediska:

- a) dům dětí a mládeže, zde se uskutečňuje činnost ve více oblastech zájmového vzdělávání,
- b) stanice zájmových činností zaměřená na jednu oblast zájmového vzdělávání (www.msmt.cz).

Hájek (2008) vymezuje nejvýznamnější zařízení pro výchovu mimo vyučování:

- školní družiny – práce s dětmi prvního stupně; vyplňuje čas dětí mezi výukou a pobytem doma (funkce sociální); mohou organizovat i činnost pro nečleny školní družiny za úplatu,
- školní kluby – pro žáky druhého stupně; pracují na principu dobrovolnosti; mají volnější organizaci,
- střediska pro volný čas dětí a mládeže (domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností) – realizace specializovaných zájmových činností pod odborným pedagogickým vedením; slouží dětem, mládeži, rodičům s dětmi i dalším zájemcům,

- domovy mládeže – výchovná péče, ubytování a stravování žáků středních škol,
- dětské domovy – zařízení ústavní výchovy; snahou je, aby děti prožívaly volný čas podobně jako děti v rodinách.

Zájmové vzdělávání nabízejí:

- základní umělecké školy – hudební, hudebně – pohybové, výtvarné, literárně – dramatické obory poskytované dětem, mládeži i dospělým (připravují na studium na středních a vysokých školách s uměleckou specializací),
- jazykové školy – výuka cizích jazyků,
- občanská sdružení, sdružení dětí a mládeže, tělovýchovné a sportovní organizace, kulturní a osvětová zařízení,
- svou činnost ve výchově mimo vyučování obnovily církve a náboženská společenství.

K nejznámějším sdružením dětí a mládeže patří podle Pávkové (2008) :

- Junák – svaz skautů a skautek České republiky,
- Pionýr – demokratické, dobrovolné, na politických stranách nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých,
- Česká tábornická unie – volné sdružení na základě společných zájmů dětí, mládeže a dospělých (předchůdcem je historické trampské hnutí),
- Duha – vytváří a realizuje programy pro děti a mládež (společné akce v přírodě i ve městě, herní aktivity, psychologické hry),
- Hnutí Brontosaurus – nezávislé hnutí na ochranu a tvorbu životního prostředí,
- YMCA – křesťanské nepolitické sdružení,
- Občanská sdružení pracující s mládeží.

Tělovýchovné a sportovní organizace:

- Sokol - s nejdelší tradicí; tělesná cvičení a vzdělávací a osvětová činnost s dospělými, dětmi a mládeží,
- Český svaz tělesné výchovy (ČSTV) – dobrovolné sdružení sportovních, tělovýchovných a turistických svazů s celostátní působností.

Organizace církví a náboženských společností:

- katolická kongregace řádu salesiánů Dona Bosca – u nás zřizována nízkoprahová střediska volného času. Je přiřčleněno několik občanských sdružení např. Salesiánské hnutí mládeže.

3 METODIKA PRÁCE

3.1 Charakteristika souboru

Výzkumné šetření bylo směřováno na rodiče dětí navštěvující mateřskou školu. Pro sběr dat byl zvolen dotazník, který byl anonymní a byl předán rodičům osobně na třídních schůzkách na podzim 2012, a v některých odděleních tento dotazník předaly rodičům učitelky. O výzkumu byla informována ředitelka školy.

Poněvadž pracuji v ZŠ a MŠ Pod skalkou 11, Přerov – Předmostí, využila jsem možnost předat dotazník rodičům této školky. Mateřská škola má 4 oddělení a 2 oddělení na elokovaném pracovišti v Přerově - Čekyni. Celkem je v mateřské škole zapsáno 140 dětí. Na jednotlivá oddělení byl podle počtu dětí předán dotazník. Po vyplnění dotazníku bylo rodiči vyplněno a vráceno 85 dotazníků, což činí 61%.

Z první a druhé otázky v dotazníku byl zjištěn počet dívek a chlapců a jejich věk. Z Tabulky 1 vyplývá, že výzkumný soubor tvořilo 44 dívek (52 %) a 41 chlapců (48 %).

Tabulka 1. Pohlaví a věk dítěte

věk	dívky		chlapci	
	n	%	N	%
2 roky	0	0	3	7
3 roky	12	27	10	24
4 roky	17	39	15	37
5 let	9	20	9	22
6 let	6	14	4	10
celkem	44	100	41	100

3.2 Metoda výzkumu

Jak už bylo výše uvedeno, byl použit pro získání dat dotazník, který patří mezi nejvíce používané metody pedagogického výzkumu. Jak Chráska (2007) uvádí, tak dotazník obsahuje předem připravené a formulované otázky, na které dotazovaný odpovídá písemně.

Otázky v dotazníku se dělí na otevřené (nestrukturované) a uzavřené (strukturované). V uzavřených otázkách má respondent možnost výběru odpovědi, kdežto u otevřených odpověď sám vytváří. Uzavřené otázky se dále dělí podle počtu odpovědí na dichotomické a polytomické. Pokud na otázku odpovídáme ANO nebo NE, jedná se o dichotomickou otázku. Když existují dvě odpovědi, které se ale nevylučují, říká se tomu nepravá dichotomie.

V dotazníku se vyskytlo několik dotazů dichotomických, ale většina otázek spadá do skupiny dotazů polytomických. Tyto položky podle Chrásky (2007) se dále mohou dělit na:

- výběrové – několik odpovědí, kdy jen jedna je správná,
- výčtové – dotazovaný může zvolit současně více odpovědí (většinou výzkumník určuje instrukcemi počet odpovědí),
- stupnicové – jsou předloženy odpovědi, které respondent seřazuje podle daného kritéria.

Podle Chrásky (2007) musí být položky dotazníku jasné a srozumitelné. Je třeba brát zřetel na věk a vzdělání respondentů. Při konstrukci dotazníku by měly být otázky jednoznačně formulovány, aby nebyly více způsoby chápány. Zjišťují se jen nezbytné údaje. Dotazník nesmí být příliš dlouhý. Doporučuje se, aby otázky nebyly sugestivní – nesmí formulaci napovídat, jak mají být zodpovězeny. Jako důležitý bod je chápána ochota respondentů spolupracovat. Je třeba stanovit jasné pokyny k vyplnění. Dotazník musí být vytvořen tak, aby získané údaje bylo možno snadno třídit a zpracovávat. Řazení otázek by mělo být takové, aby vyhovovalo z psychologického hlediska.

Obsah dotazníku

V úvodní části dotazníku, jsou respondenti seznámeni s cílem dotazníku a s pokyny při jeho vyplňování. Celý dotazník obsahuje 19 položek viz Příloha č. 1. Vyskytují se většinou otázky uzavřené s výběrem buď jedné, nebo více možností. V závěru jsou 4 otevřené položky. Otázky jsou formulovány tak, aby bylo dosaženo stanovených cílů bakalářské práce.

3.3 Organizace výzkumného šetření

Jak už bylo uvedeno, dotazník byl předán osobně i prostřednictvím učitelů jednotlivých oddělení. Osvědčil se osobní kontakt. Rodiče byli seznámeni s cílem průzkumu a byly jim vysvětleny pravidla při vyplňování dotazníku. Chráska (2007) uvádí, že po osobním předání dotazníku, respondent většinou vyplní otázky a vrátí jej zpět. Při rozesílání dotazníků poštou je návratnost velmi nízká. Doporučuje se proto rozesílat dvojnásobné množství než je požadovaný počet. Musí být respondentům zaručeno, že jejich odpovědi nebudou zneužité proti nim. To se docílí anonymním dotazníkem. Takto je možné získat pravdivější údaje.

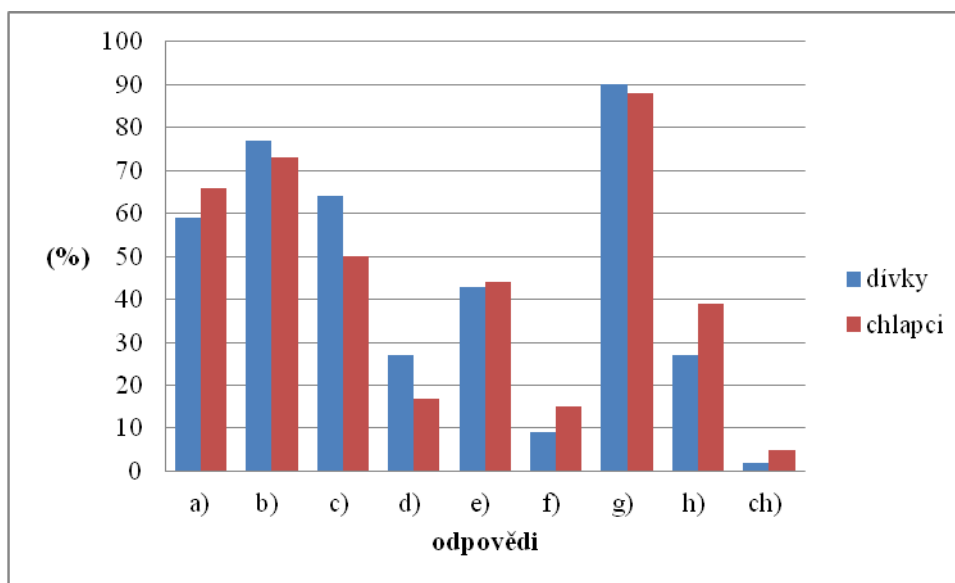
Zpracování dat bylo pomocí čárkovací metody. Tyto údaje pak byly elektronicky zpracované počítačovým programem Microsoft Excel. Byly vloženy do tabulek a vyjádřeny v absolutní (n) a relativní četností (%), která byla i graficky znázorněna.

4 VÝSLEDKY

V první dotazníkové položce nás zajímalo, jak děti předškolního věku tráví volný čas ve všední den. Respondenti měli možnost označit více odpovědí.

Tabulka 2. Volný čas dětí ve všední den

Volný čas dětí ve všední den	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
a) hraje si samo s hračkami	26	59	27	66
b) hraje si s kamarádem nebo sourozencem	34	77	30	73
c) společně si hraje s rodiči	28	64	22	50
d) navštěvuje zájmový kroužek	12	27	7	17
e) sleduje televizi	19	43	18	44
f) využívá počítač	4	9	6	15
g) hraje si venku	40	90	36	88
h) tráví volný čas s prarodiči	12	27	16	39
ch) jiné	1	2	2	5



Graf 1. Volný čas dítěte ve všední den

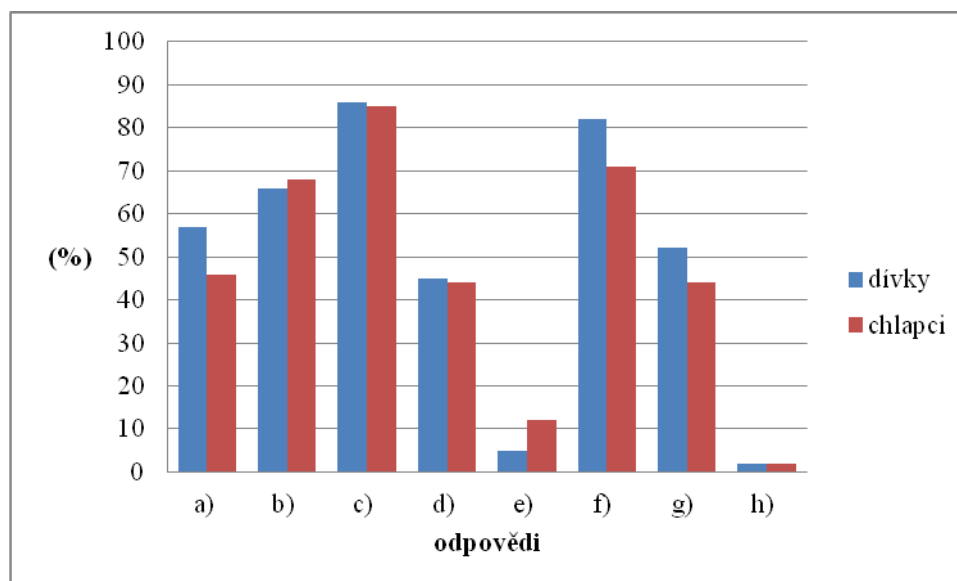
Z Tabulky 2 i Grafu 1 je patrné, že děti svůj volný čas ve všední den nejvíce tráví venku a to z 90 % u dívek a z 88 % u chlapců. Značný rozdíl byl u společného hraní

s rodiči (dívky 64% a chlapci 50%). V položce jiné u dívek (2%) a chlapců (5 %) rodiče uvedli aktivity jako práce s rodiči na poli a zahradě a jízda na kole na krátké výlety po okolí.

V další dotazníkové položce jsme mapovali, jak děti tráví volný čas o víkendu, jelikož jsme předpokládali, že děti se budou nejvíce věnovat aktivitám s rodiči.

Tabulka 3. Volný čas dítěte o víkendu

Volný čas dítěte o víkendu	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
a) hraje si samo s hračkami	25	57	19	46
b) hraje si s kamarádem nebo sourozencem	29	66	28	68
c) společné aktivity s rodiči	38	86	35	85
d) sleduje televizi	20	45	18	44
e) využívá počítač	2	5	5	12
f) hraje si venku	36	82	29	71
g) tráví volný čas s prarodiči	23	52	18	44
h) jiné	1	2	1	2



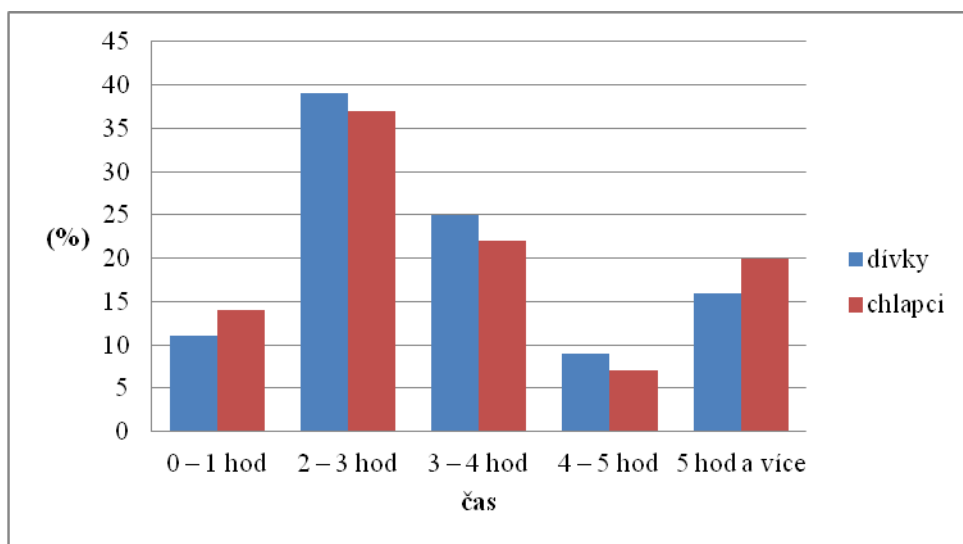
Graf 2. Volný čas dítěte o víkendu

Zjistili jsme, že děti tráví volný čas nejčastěji při společných aktivitách s rodiči (dívky 86 % a chlapci 85 %). Jako druhou nejčastěji označenou položkou je hraní si venku a to u dívek z 82 % a chlapců 71 %. Mezi nejméně vybrané odpovědi, které označili respondenti, patří využívání počítače u dívek (5 %) a chlapců (12 %). V položce jiné, rodiče u dívek (2 %) a chlapců (2 %) uvádějí další aktivity, jako práce na zahradě, návštěva kina a loutkového divadla (Tabulka 3, Graf 2).

V organizaci volného času dítěte je důležité, aby trávilo tento čas aktivně se svými rodiči. V následujících dvou dotazníkových položkách jsme se proto dotazovali rodičů, kolik času věnují svým dětem ve všední den a o víkendu.

Tabulka 4. Doba trávení volného času s dětmi ve všední den

čas/hod	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
0 – 1 hod	5	11	6	14
2 – 3 hod	17	39	15	37
3 – 4 hod	11	25	9	22
4 – 5 hod	4	9	3	7
5 hod a více	7	16	8	20
celkem	44	100	41	100

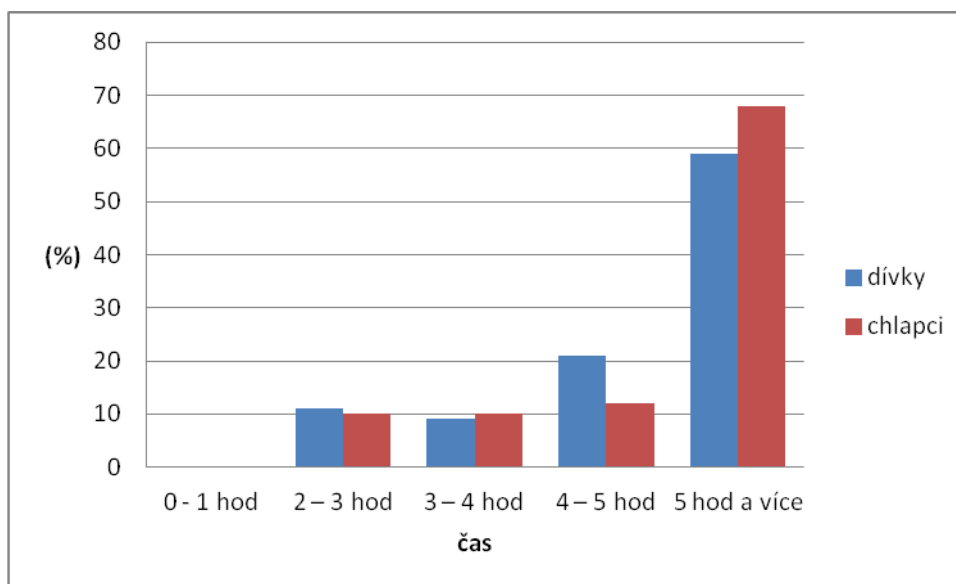


Graf 3. Doba trávení volného času s dětmi ve všední den

Z Grafu 4 a Tabulky 3 je znatelné, že rodiče tráví, jak s dívkami, tak i s chlapci, nejčastěji 2 – 3 hod denně a to z 39 %, respektive 37 %. Nejméně respondentů uvádí společně strávenou dobu s dítětem od 4 do 5 hod (dívky 9 % a chlapci 7 %).

Tabulka 5. Doba trávení volného času s dětmi - víkend

čas/hod	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
0 - 1 hod	-	0	-	0
2 – 3 hod	5	11	4	10
3 – 4 hod	4	9	4	10
4 – 5 hod	9	21	5	12
5 hod a více	26	59	28	68
celkem	44	100	41	100



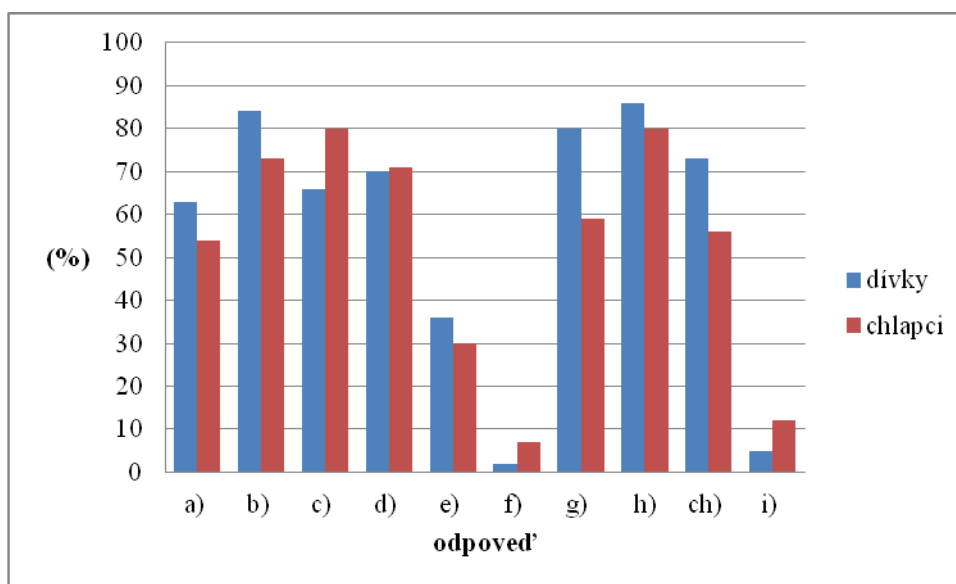
Graf 4. Doba trávení volného času s dítětem - víkend

Oproti předešlé otázce č. 6, zde respondenti uvádějí, že volný čas o víkendu s dětmi tráví 5 hod a více (dívky 59 % a chlapci 68 %). Rozdíl zjišťujeme v časovém rozmezí 4 – 5 hod, kde tuto dobu označili rodiče dívek z 21 % a chlapců z 12 % (Tabulka 5, Graf 4).

V následující dotazníkové položce jsme chtěli zjistit, jakým aktivitám se rodiče společně se svými dětmi věnují ve volném čase. Opět respondenti měli možnost označit více odpovědí.

Tabulka 6. Společné aktivity dětí s rodiči

Společné aktivity dětí s rodiči	dívka		chlapec	
	n	%	n	%
a) hraní společenských her	28	63	22	54
b) čtení knížky, pohádek	37	84	30	73
c) podnikání výletů	29	66	33	80
d) sportování	31	70	29	71
e) společné sledování televize	16	36	13	30
f) společné hraní na počítači	1	2	3	7
g) návštěva příbuzných, známých	35	80	24	59
h) vycházky	38	86	33	80
ch) společné hraní s hračkami	32	73	23	56
i) jiné	2	5	5	12



Graf 5. Společné aktivity dětí s rodiči

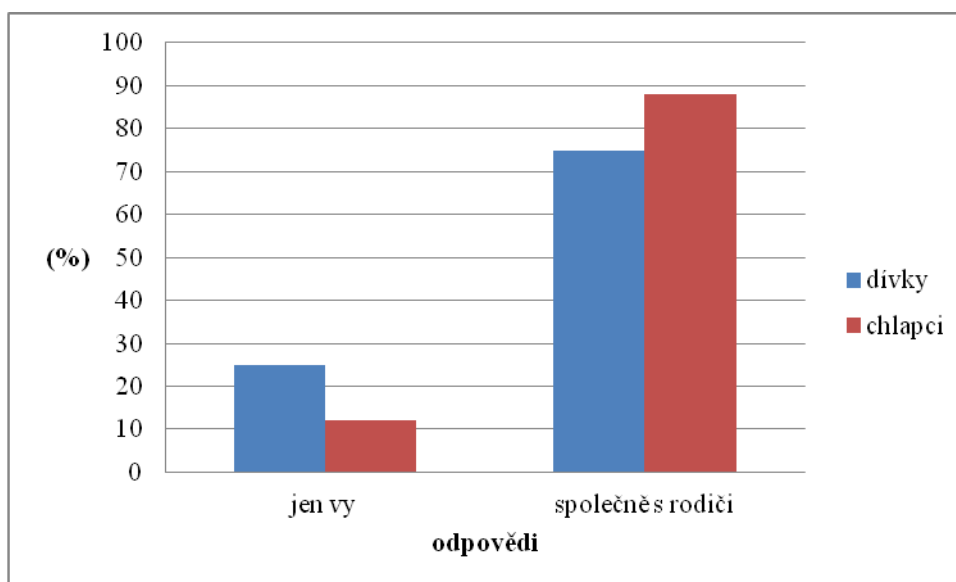
Z odpovědí rodičů vyplývá, že nejčastěji s dívkami tráví volný čas při vycházkách (86 %) a u chlapců k nejčastějším aktivitám patří vycházky a podnikání společných výletů (80 %). U dívek následují aktivity čtení knížek a pohádek (84 %) a návštěva příbuzných (80 %). U chlapců následující položkou je čtení knížek a pohádek (73 %) a sportování

(71 %). Jako další aktivity rodiče uvedli výtvarná tvoření, hraní na hudební nástroje, společná příprava jídla, práce na zahradě a v dílně a návštěva kina a loutkového divadla (Tabulka 6, Graf 5).

Na tuto otázku rodiče odpovídali, kdo rozhoduje o společných aktivitách.

Tabulka 7. Rozhodování o společných aktivitách

Rozhodování o společných aktivitách	dívka		chlapec	
	n	%	n	%
jen rodiče	11	25	5	12
dítě s rodiči	33	75	36	88
Celkem	44	100	41	100



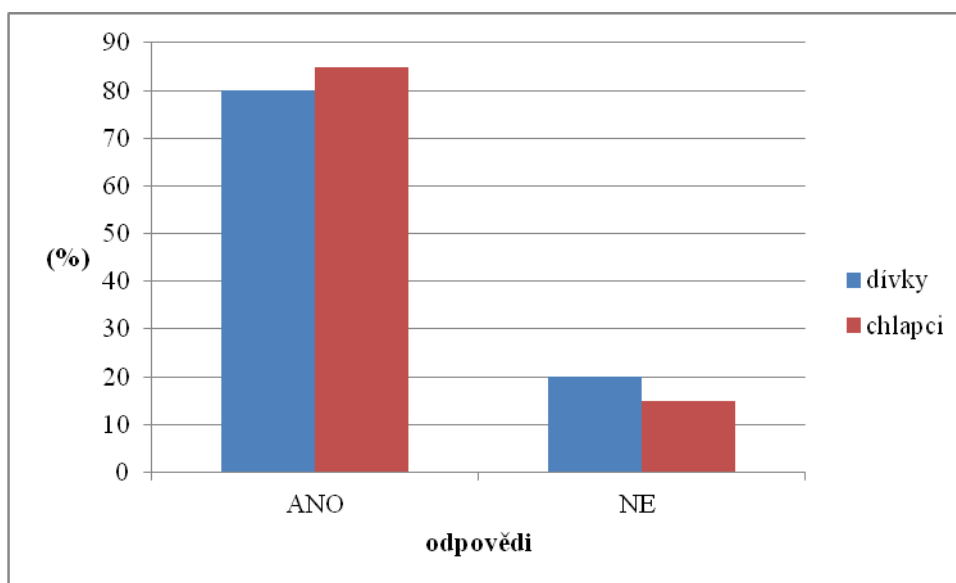
Graf 6. Rozhodování o společných aktivitách

Z Tabulky 7 i Grafu 6 je jednoznačné, že u dívek (75 %) i chlapců (88 %) se o aktivitách společně radí rodiče s dětmi. Při analýze dotazníků, jsme zjistili, že na způsob rozhodování o společných aktivitách má vliv i věk dítěte.

V této položce je zjišťováno, zda rodiče využívají pomoci prarodičů při zajištění volného času.

Tabulka 8. Pomoc prarodičů

Pomoc prarodičů	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
ANO	35	80	35	85
NE	9	20	6	15
celkem	44	100	41	100



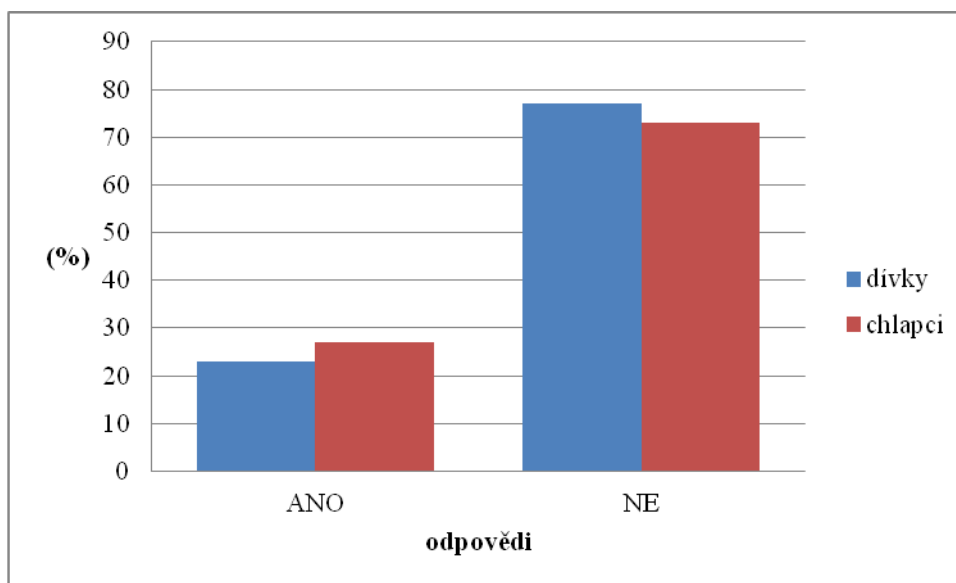
Graf 7. Pomoc prarodičů

Jednoznačnou odpovědí respondentů na tuto otázku je možnost ANO, jak u dívek (80 %), tak i chlapců (85 %). Položku NE označili rodiče u dívek (20 %) a chlapců (15 %). Někteří rodiče sdělili svou nespokojenost s tím, že prarodiče jim nechtějí při zajištění volného času pomáhat (Tabulka 8, Graf 7).

V následující dotazníkové položce jsme zjišťovali, zda děti věnují volný čas hraním na počítači.

Tabulka 9. Hraní na počítači

Hraní na počítači	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
ANO	10	23	11	27
NE	34	77	30	73
Celkem	44	100	41	100



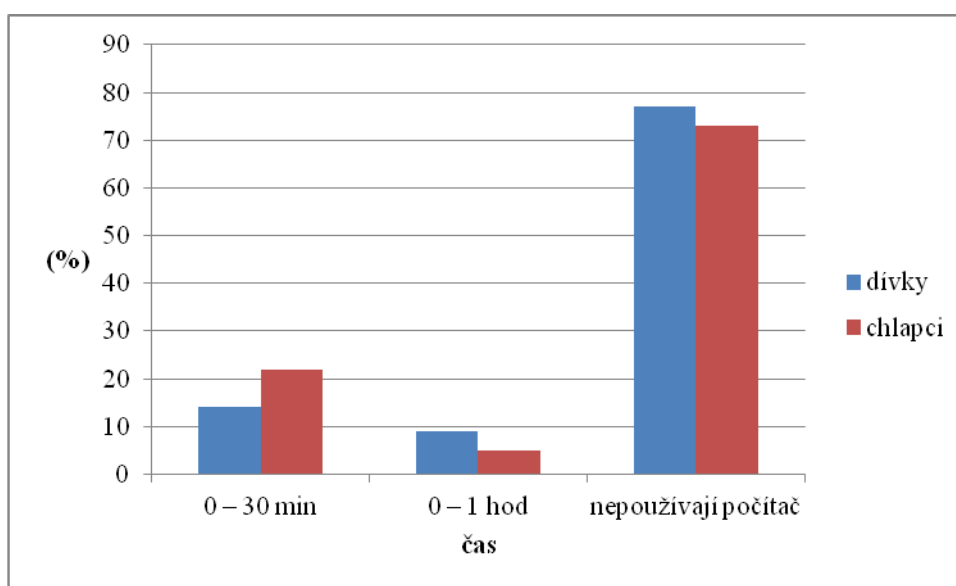
Graf 8. Hraní na počítači

Většina rodičů chlapců i dívek a to 73 %, respektive 77 % uvedlo, že si jejich děti na počítači nehrají. Přibližně u čtvrtiny chlapců a dívek (27 %, respektive 23 %) patří hraní na počítači do některých ze způsobů trávení volného času (Tabulka 9, Graf 8).

Dále nás zajímalo, kolik volného času dítě tráví hraním na počítači.

Tabulka 10. Čas strávený u počítače

čas/hod	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
0 – 30 min	6	14	9	22
0 – 1 hod	4	9	2	5
nepoužívají počítač	34	77	30	73
Celkem	44	100	41	100



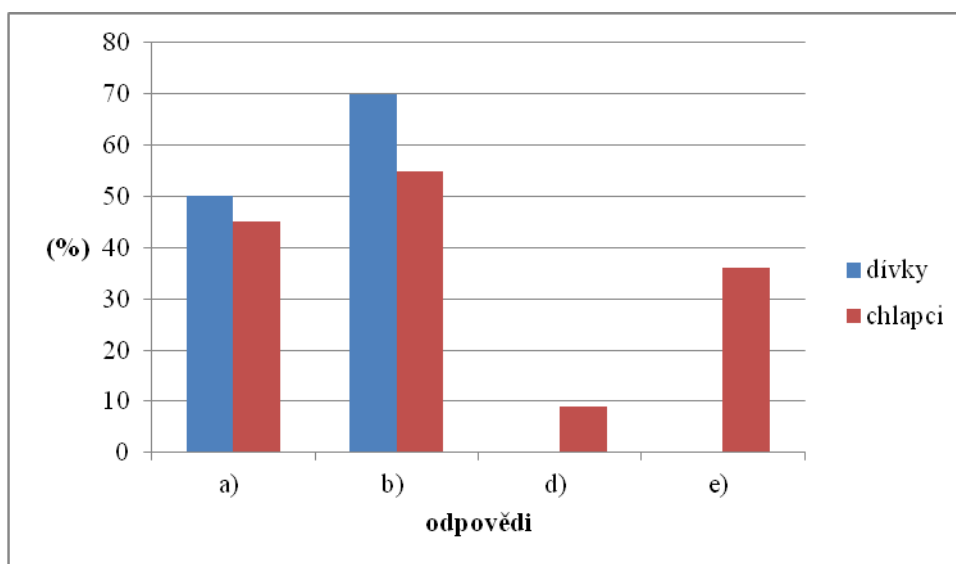
Graf 9. Čas strávený u počítače

V Tabulce 10 a Grafu 9 jsou zaznamenány pouze dvě možnosti odpovědi, které rodiče využili. Z předešlé otázky je již známo, že 77 % dívek a 73 % chlapců počítač nevyužívá k trávení volného času. Podle odpovědí respondentů tráví 0 – 30 min u počítače více chlapců (22 %) než dívek (14 %). Kdežto 0 – 1 hod tráví na počítači více dívek (9 %) než chlapců (5 %).

Na tuto položku odpovídali jen rodiče dětí, které využívají počítače, jako způsobu trávení volného času (10 dívek a 11 chlapců). Mapovali jsme, jakým činností se děti věnují. Respondenti měli možnost označit více odpovědí.

Tabulka 11. Činnost na počítači

Činnost na počítači	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
a) hraje si hry nainstalované v počítači	5	50	5	45
b) využívá dětské stránky	7	70	6	55
c) využívá sociální sítě k hraní her	-	0	-	0
d) brouzdá po internetu	-	0	1	9
e) jiné	-	0	4	36



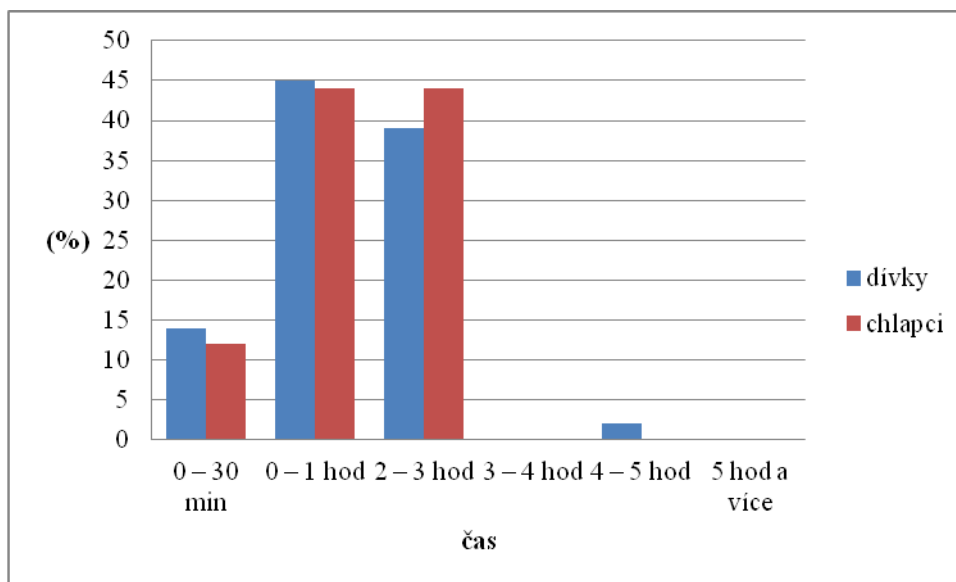
Graf 10. Činnost na počítači

Ukázalo se, že nejčastější možností, kterou označili respondenti u dívek i chlapců, bylo využívání dětských stránek na internetu (70 % respektive 55 %), např. Alik.cz a Sami.cz. Následovala možnost, kdy dítě si hraje nainstalované hry (dívky 50 % a chlapci 45 %). Z Grafu 10 i Tabulky 11 je patrné, že ostatní možnosti odpovědí rodiče dívek neoznačili. Chlapci využívají počítač k brouzdání po internetu (9 %). V položce jiné (36 %) rodiče chlapců uvedli, že jejich děti využívají počítače k poslouchání hudby, sledování pohádek a používají vzdělávací programy

Další možností trávení volného času je sledování televize. Proto jsme v položce zjišťovali, kolik času se této aktivitě děti věnují.

Tabulka 12. Čas sledování televize

čas/hod	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
0 – 30 min	6	14	5	12
0 – 1 hod	20	45	18	44
2 – 3 hod	17	39	18	44
3 – 4 hod	-	0	-	0
4 – 5 hod	1	2	-	0
5 hod a více	-	0	-	0
celkem	44	100	41	100



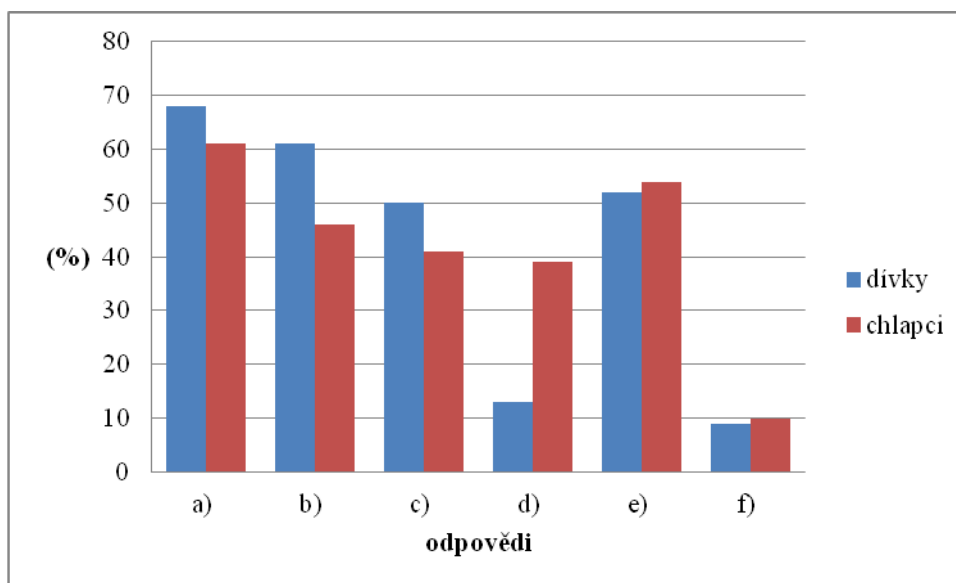
Graf 11. Čas sledování televize

Rodiče dívek na tuto otázku odpověděli, že čas dětí strávený u televize je 0 – 1 hod (45 %), pak následovala odpověď 2 – 3 hod (39 %). Nejméně respondenti označili dobu 4 – 5 hod (2 %). U chlapců rodiče označili stejně dva časy 0 – 1 hod a 2 – 3 hod (44 %). Dobu 0 – 30 min tráví u televize 12 % chlapců (Tabulka 12, Graf 11).

V dnešní době máme mnoho televizních kanálů, které nabízejí nespočet programů. Proto nás zajímalo, jaké programy preferují děti předškolního věku. Respondenti měli možnost označit více odpovědí.

Tabulka 13. Sledované programy v televizi

Sledované programy v televizi	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
a) pohádky	30	68	25	61
b) večerníček	27	61	19	46
c) dětské pořady	22	50	17	41
d) dětské seriály	6	13	16	39
e) sleduje dětské televizní kanály	23	52	22	54
f) jiné	4	9	4	10



Graf 12. Sledované programy v televizi

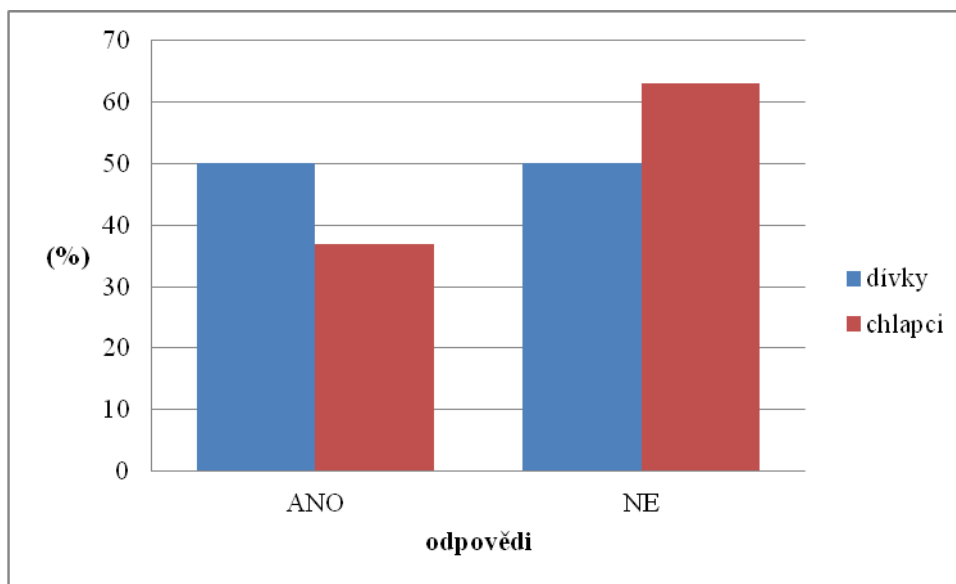
Z Grafu 12 i Tabulky 13 je zřejmé, že dívky (68 %) i chlapci (61 %) nejvíce sledují pohádky. Další nejčastější odpovědí je u dívek sledování večerníčku (61 %) a u chlapců sledování dětských televizních kanálů (54 %). Většina odpovědí u obou pohlaví je vyrovnaná. Největší rozdíl u dívek i chlapců je zaznamenán u dětských seriálů. Je patrné, že chlapci (39 %) sledují raději dětské seriály než dívky (13 %). V položce jiné respondenti u dívek (9 %) a chlapců (10 %) uvedli program Animáček, plný dětských seriálů, vysílaný

na TV Barrandov a seriál Zvířátka. Je to inovativní pořad pro předškoláky, vysílaný na kanálu Nick Jr.

Jiný způsob trávení volného času dětí je i využívání zájmových kroužků. Zjišťovali jsme zájem o tyto kroužky organizované zájmovými organizacemi a institucemi.

Tabulka 14. Navštěvování zájmových kroužků

Navštěvování zájmových kroužků	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
ANO	22	50	15	37
NE	22	50	26	63
celkem	44	100	41	100



Graf 13. Navštěvování zájmových kroužků

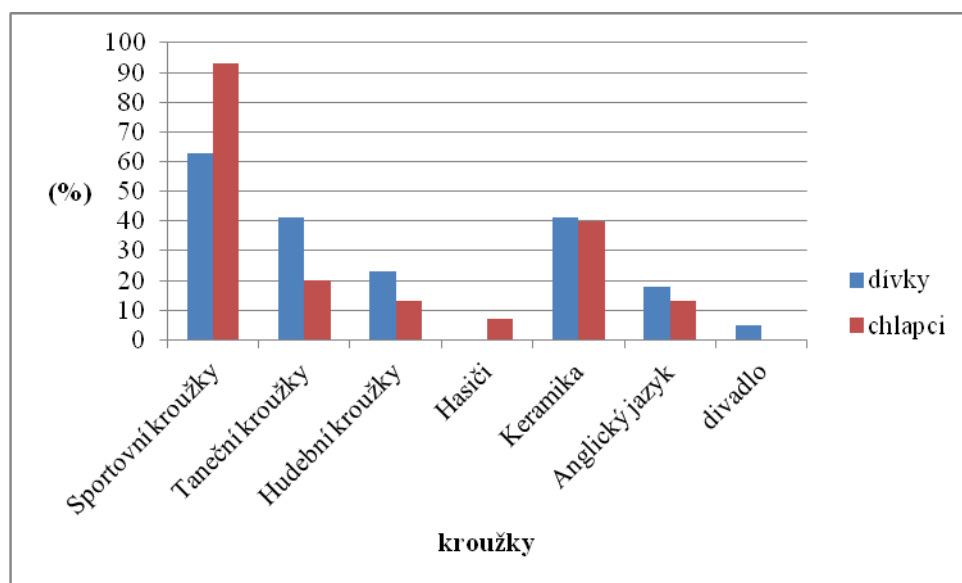
Z Tabulky 14 a Grafu 13 je patrné, že dívky z 50 % navštěvují zájmové kroužky. Oproti tomu rodiče chlapců uvádí, že většina (63 %) nenavštěvuje žádný zájmový kroužek. Při analýze dotazníků bylo zjištěno, že s přibývajícím věkem dítěte, roste i zájem o volnočasové aktivity organizované zájmovými institucemi.

V následujících položkách jsou vyhodnocovány odpovědi rodičů, jejichž děti, navštěvují zájmové kroužky. Dívky $n = 22$, chlapci = 15. Veškeré informace získané v otázkách 16 – 19, jsou zaneseny do tabulky, kterou je možno nalézt v Příloze č. 2.

V této položce jsme chtěli zjistit, jaké druhy zájmových kroužků navštěvují děti předškolního věku.

Tabulka 15. Druhy zájmových kroužků

Druhy zájmových kroužků	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
Sportovní kroužky	14	63	14	93
Taneční kroužky	9	41	3	20
Hudební kroužky	5	23	2	13
Hasiči	-	0	1	7
Keramika	9	41	6	40
Anglický jazyk	4	18	2	13
divadlo	1	5	-	0



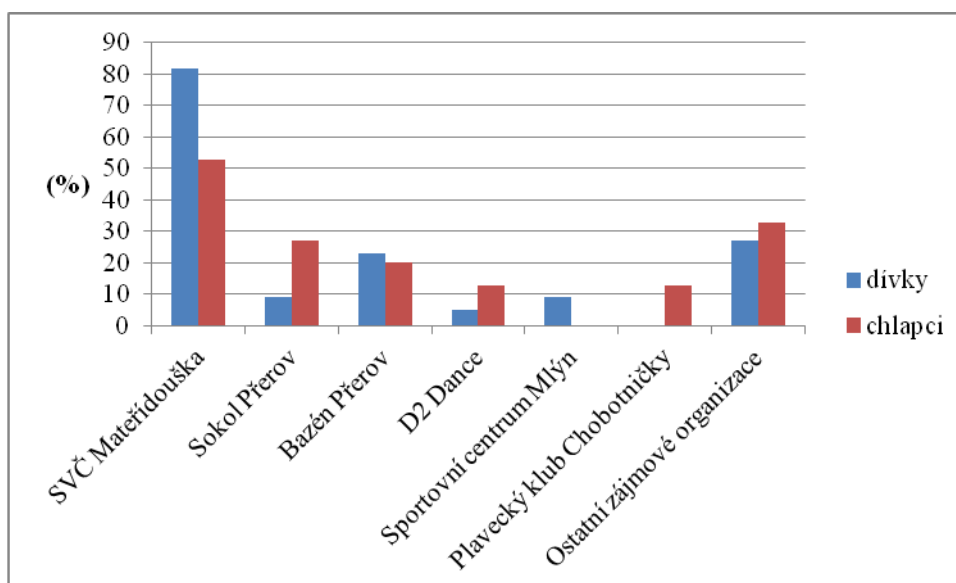
Graf 14. Druhy zájmových kroužků

Z Tabulky 15 i Grafu 14 je patrné, že největší zájem je u dívek (63 %) i chlapců (93 %) o sportovní kroužky. Zde sem patří např. cvičení, fotbal, plavání, florbal, bruslení. Vyrovnaný zájem je o keramiku (dívky 41 % a chlapci 40 %). Následují taneční kroužky, které navštěvují převážně dívky (41 %) a chlapci (20 %) – např. Jůlinky, tancování a mažoretky. Hudební kroužky, jako jsou housle, první krůčky k hudbě, keyboard, navštěvuje 23 % dívek a 13 % chlapců. Stejný počet navštěvujících chlapců má i kroužek anglického jazyka. Zájem dívek je o tento kroužek o něco větší (18 %). Do hasičského kroužku dochází jeden chlapec (7 %) a divadlo navštěvuje jedna dívka (5 %). Některé děti využívají více kroužků.

Rodiče vyhledávají určité organizace, které nabízejí zájmové kroužky nejen pro děti, ale i pro dospělé. V této položce jsme chtěli zmapovat, které instituce organizují kroužky uvedené v předešlé otázce.

Tabulka 16. Zájmové organizace

Zájmové organizace	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
SVČ Mateřídouška	18	82	8	53
Sokol Přerov	2	9	4	27
Bazén Přerov	5	23	3	20
D2 Dance	1	5	2	13
Sportovní centrum Mlýn	2	9	-	0
Plavecký klub Chobotničky	-	0	2	13
Ostatní zájmové organizace	6	27	5	33



Graf 15. Zájmové organizace

Z odpovědí respondentů je patrné, že nejvíce dívek (82 %) a chlapců (53 %) využívají služeb SVČ Mateřídouška, které je při ZŠ a MŠ Pod skalkou v Přerově – Předmostí.

Větší zájem o nabídku zájmových kroužků Sokola Přerov mají chlapci (27 %) než dívky (9 %). Poměrně stejný zájem je o plavání pořádané Bazénem Přerov (dívky 23 % a chlapci 20 %). Taneční kroužek v D2 Dance Přerov navštěvuje 13 % chlapců a 5 % dívek. 9 % dívek navštěvuje Sportovní centrum Mlýn v Přerově a 13 % chlapců navštěvuje Plavecký klub Chobotničky. Nabídku ostatních zájmových organizací (ČMFS, Hasiči Přerov, DDM Přerov, HŠ Yamaha, Klub sportovní gymnastiky Přerov, ZUŠ Přerov, MC Sluníčko Přerov, Škola bruslení) využívá 27 % dívek a 33 % chlapců (Tabulka 16, Graf 15).

Vysvětlení zkratk uvedených zájmových organizací:

ČMFS – Českomoravský fotbalový svaz

DDM Přerov – Dům dětí a mládeže Přerov

HŠ Yamaha – Hudební škola Yamaha

ZUŠ Přerov – Základní umělecká škola Přerov

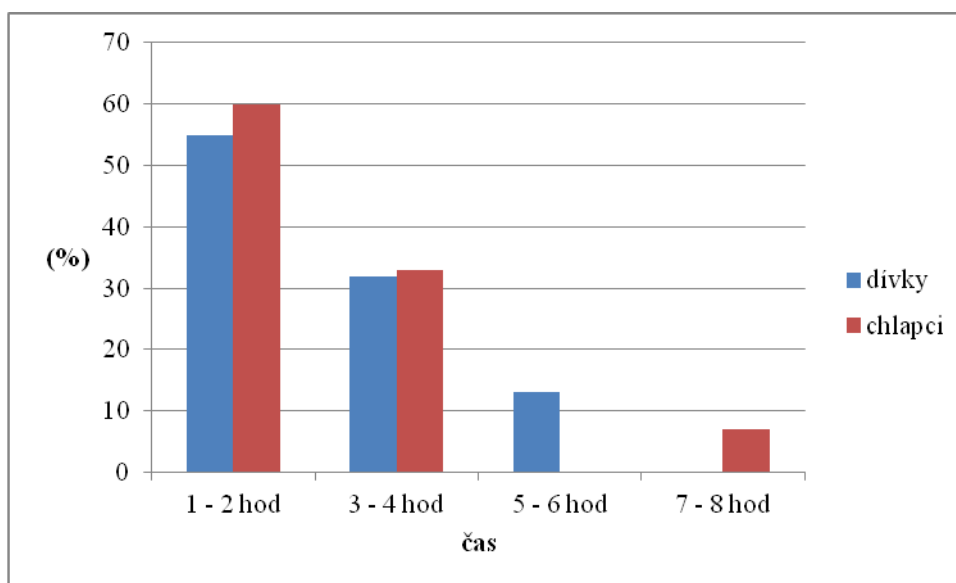
MC Sluníčko – Mateřské centrum Sluníčko

SVČ Mateřídouška – Středisko volného času Mateřídouška

Zajímalo nás, kolik času za týden stráví děti v zájmovém kroužku.

Tabulka 17. Čas strávený v zájmovém kroužku za týden

Počet hodin	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
1 - 2	12	55	9	60
3 - 4	7	32	5	33
5 - 6	3	13	-	0
7 - 8	-	0	1	7
celkem	22	100	15	100



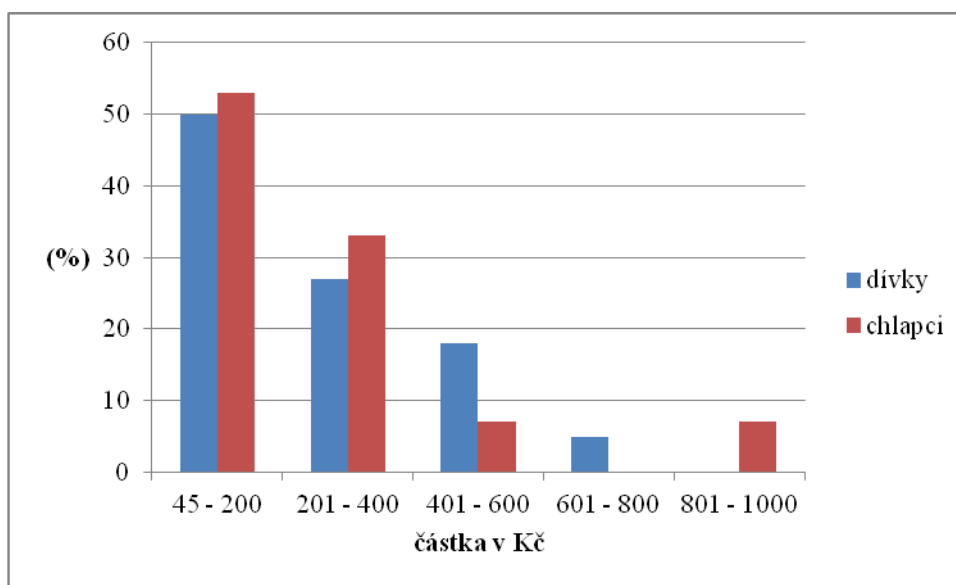
Graf 16. Čas strávený v zájmovém kroužku za týden

Bylo zjištěno (Tabulka 17, Graf 16), že většina dětí tráví v zájmových kroužcích průměrně 1 – 2 hod týdně (dívky 55 % a chlapci 60 %). Průměrně 3 – 4 hod týdně navštěvují dívky (32 %) a chlapci (33 %). Možnost 5 – 6 hod označili rodiče 3 dívek (13 %) a 7 – 8 hod označili rodiče jednoho chlapce (7 %).

Poslední položka zjišťuje částku, kterou musí rodiče měsíčně vynaložit na uhrazení zájmových kroužků svého dítěte.

Tabulka 18. Měsíční cena za kroužek

Částka/Kč	dívky		chlapci	
	n	%	n	%
45 - 200	11	50	8	53
201 - 400	6	27	5	33
401 - 600	4	18	1	7
601 - 800	1	5	-	0
801 - 1000	-	0	1	7
celkem	22	100	15	100



Graf 17. Měsíční cena za kroužek

Touto poslední položkou bylo zjištěno, že nejvíce rodičů průměrně zaplatí měsíčně za zájmové kroužky svého dítěte 45 – 200 Kč (dívky 50 % a chlapci 53 %). Částku 201 – 400 Kč za kroužky zaplatí rodiče dívek (27 %) a chlapců (33 %). Znatelný rozdíl je patrný u částky 601 – 800 Kč, kde za kroužky zaplatí více rodičů dívek (18 %), než rodiče chlapců (7 %). Zajímavostí je, že rodiče jedné dívky (5 %) jsou ochotni zaplatit 680,- Kč a rodiče jednoho chlapce dokonce 1000,- Kč (Tabulka 18, Graf 17).

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala volným časem dětí předškolního věku. Volný čas je součástí života, a proto se také k němu musí tak přistupovat. Může se na něj pohlížet různým způsobem. Díky odborné literatuře i vlastní zkušenosti se ví, že v průběhu lidského života se mění jak doba volného času, tak i zájem a způsob jeho prožívání. S přibývajícím věkem se doba volného času pochopitelně zkracuje.

Teoretická část se zabývala charakteristikou vývoje dětí předškolního věku. Důležitý vliv na dítě má jeho rodina, jako primární sociální skupina, která nejen vychovává, ale i dítě vede ke správnému a smysluplnému využívání volného času. Rodiče zpočátku dětem volný čas organizují. Později mohou být rádci při výběru zájmového kroužku, které jsou v nabídce institucí a organizací volného času. Rodiče by měli být svým dětem příkladem, jak v plánování, tak i v prožívání tohoto času.

Výzkumné šetření probíhalo v ZŠ a MŠ Pod skalkou 11, Přerov – Předmostí u rodičů dětí předškolního věku na podzim 2012. Bylo odevzdáno 61 % vyplněných dotazníků, z čehož bylo 44 dívek (52 %) a 41 chlapců (48 %). Respondenti odpovídali na 19 položek.

Zpočátku si děti dokážou hrát sami nebo s rodiči. Ale s postupem času začínají vyhledávat i jiné aktivity, které nalézají v nabídkách zájmových organizací.

Rozdíl mezi volným časem dívek a chlapců zpravidla není. Většinu času děti tráví ve všední den venku (dívky z 90 % a chlapci z 88 %) a s rodiči většinou 2 – 3 hod (39 %, respektive 37 %). Oproti tomu o víkendu nejvíce času tráví při společných aktivitách s rodiči (86 %, respektive 85 %) a to 5 hod a více. Bylo zjištěno, že nejvíce využívanou aktivitou rodičů s dětmi jsou vycházky. Tři čtvrtě rodičů plánuje společně s dětmi volnočasové aktivity. Nedílnou součástí je pomoc prarodičů a to u dotazovaných respondentů u dívek 80 % a chlapců 85 %.

Zajímavou částí této práce bylo zmapování, kolik času tráví děti u počítače a televize. Rodiče uvedli, že asi čtvrtina dětí (dívky z 23 % a chlapci z 27 %) využívá počítač až 30 min denně, jako jednu z možností trávení volného času, kde většinou navštěvují dětské stránky (dívky 70 % a chlapci 55 %). Na televizi se dívají děti 0 – 1 hod (45 %, respektive 44 %) převážně na pohádky.

Při zmapování zájmu o volnočasové kroužky, bylo zjištěno, že dívky z 50 % a chlapci z 37 % navštěvují zájmové kroužky. Rodiče nejvíce využívají nabídky SVČ Mateřídouška (82 %, respektive 53 %), které je součástí spojeného zařízení ZŠ a MŠ Pod skalkou. Nabídka tohoto střediska je totiž výhodná tím, že samotné kroužky probíhají v průběhu dne nebo navazují na mateřskou školu. Tím odpadá starost rodičů při zajišťování dopravy dětí. Rodičům vyhovuje i různorodost nabízených aktivit.

Bylo zjištěno, že většinou děti tráví svůj volný čas v zájmových kroužcích 1 – 2 hod týdně (dívky z 55 % a chlapci 60 %). S tím souvisí i finanční náročnost těchto aktivit. Rodiče uvedli, že průměrně za měsíc zaplatí 45 – 200 Kč (50 %, respektive 53 %).

Někteří rodiče se pokouší vynahradit dětem svou zaneprázdněnost tím, že je přihlásí do více zájmových kroužků. Většinou stráví čas přejížděním a čas na společné hraní jim už nezbývá.

V závěru se dá říci, že rodiče zvažují vhodnost a smysluplnost zájmových kroužků, ale i dobu, kterou tam stráví. V dnešní době je velké množství nabízených zájmových kroužků, ve kterých mohou děti rozvíjet své zájmy pod vedením odborníků. Pokud děti navštěvují pravidelně kroužek, jsou už od útlého věku vedeni k zodpovědnosti. Při společných chvílích s rodiči, se věnují sportovním, kulturním i jiným aktivitám. Určitě tato doba bude tou nejhezčí vzpomínkou, jak pro děti, tak i jejich rodiče.

Bylo zjištěno, jak rodiče plánují, organizují a prožívají volný čas se svými dětmi. Měli šanci se na chvíli zastavit a popřemýšlet, jestli vedou své děti ke správnému a smysluplnému prožívání volného času.

SOUHRN

Bakalářská práce se věnuje problematice volného času dětí předškolního věku. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku vývoje dítěte předškolního věku a volný čas. V empirické části byly pomocí dotazníkového šetření zmapovány volnočasové aktivity dětí předškolního věku. Výzkumné šetření bylo provedeno u rodičů dětí ZŠ a MŠ Pod skalkou 11, Přerov – Předmostí na podzim 2012.

Klíčová slova: Volný čas, dítě předškolního věku, rodina, socializace, funkce rodiny, pedagogika volného času, volnočasové aktivity

SUMMARY

This bachelor thesis deals with preschool children's leisure time. The theoretical part focuses on a preschool child development and leisure time. The empirical part found out preschool children's leisure time activities. The parents of the children, who were attending ZŠ a MŠ Pod skalkou 11, Přerov – Předmostí in autumn 2012, were questioned.

Keywords: leisure time, a preschool child, family, socialization, the functions of the family, pedagogy of leisure time, leisure activities

REFERENČNÍ SEZNAM

1. ALLEN, K. E. a MAROTZ. 2002. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. 1. vyd. Praha: Portál. 192 s. ISBN 80-7178-614-4.
2. BACUS, A. 2004. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. 1. vyd. Praha: Portál, s r. o. 174 s. ISBN 80-7178-862-7.
3. ERIKSON, E. H. 2002. *Dětství a společnost*. 1. vyd. Praha: Argo. 387 s. ISBN 80-7203-380-8.
4. GRECMANOVÁ, H. a kol. 2000. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. Olomouc: Hanex. 192 s. ISBN 80-85783-24-X.
5. HÁJEK, B., B. HOFBAUER aj. PÁVKOVÁ. 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času: Trendy pedagogiky volného času*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.
6. HELUS, Z. 2007. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: GradaPublishing, a.s. 280 s. ISBN 978-80-247-1168-3.
7. HERMAN, M. 2008. *Najděte si svého manžana*. 2. vyd. Olomouc: Hanex. 233 s. ISBN 978-80-7409-023-3.
8. HOLOUŠOVÁ, D. a M. KROBOTOVÁ a kol. 2008. *Diplomové a závěrečné práce*. dotisk 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. skript. ISBN 80-244-1237-3.
9. KANTOROVÁ J. a kol. 2010. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. 1. vyd. Olomouc: Hanex. 182 s. ISBN 978-80-7409-030-1.
10. KOLLÁRIKOVÁ, Z., B. PUPALA. 2001. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál. 456 s. ISBN 80-7178-585-7.
11. KOMENSKÝ, J. A. 1964. *Informatorium školy mateřské*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 52 s. 44-39-01. Bez ISBN.
12. KOMINAREC, I. 2003. *Úvod do pedagogiky volného času*. Prešov: Grafotlač. 113 s. ISBN 80-968608-5-2.
13. KRAUS, B. 2008. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
14. KRAUS, B. a V. POLÁČKOVÁ et, al. 2001. *Člověk - prostředí - výchova*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-004-2.

15. LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. 1998. *Vývojová psychologie*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: GradaPublishing, spol. s r. o. 344 s. ISBN 80-7169-195-X.
16. LINHARTOVÁ, D. 2004. *Psychologie pro učitele*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně. 257 s. ISBN 80-7157-476-7.
17. MATOUŠEK, O. 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vydání třetí, rozšířené a přepracované. Praha: SLON. Studijní texty, sv. 3. ISBN 80-86429-19-9.
18. PÁVKOVÁ, J. 2008. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 4. vyd. Praha: Portál. 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6.
19. PRŮCHA, J., E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ. 2009. *Pedagogický slovník: Nové, rozšířené a aktualizované vydání*. 6. vyd. Praha: Portál, s r. o. 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.
20. RHEINWALDOVÁ, E. 2005. *Jak vychovat šťastné dítě*. 3. vyd. Praha: MOTTO. 246 s. ISBN 80-7246-248-2.
21. SPOUSTA, V. et al. 1994. *Teoretické základy výchovy ve volném čase: Úvod do studia pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 183 s. ISBN 80-210-1007-X.
22. ŠIMČÍKOVÁ - ČÍŽKOVÁ, J. 2002. *Vývojová psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita - Zdravotně sociální fakulta. Bez IBSN.
23. ŠIMČÍKOVÁ – ČÍŽKOVÁ, J. 2008. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4.
24. VÁŽANSKÝ, M. 1992. *Volný čas a pedagogika zážitku*. 2. dotisk 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita. 64 s. ISBN 80-210-0428-2.

Elektronické zdroje:

1. KUČERA, Radek Kučera & daughter. ABZ slovník cizích slov: syndrom vyhoření. *Knihy ABZ.cz* [online]. 2004 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=reverse&cizi_slovo=syndrom+vyho%F8en%ED

2. Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. In: *MŠMT ČR: Mládež* [online]. 2009 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/vyhlasaka-c-74-2005-sb-o-zajmovem-vzdelavani>
3. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. In: *MŠMT ČR: Mládež* [online]. 2009 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/zakon-c-563-2004-sb-o-pedagogickych-pracovnicich>

SEZNAM ZKRATEK

a kol.	a kolektiv
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČMFS	Českomoravský fotbalový svaz
DDM	Dům dětí a mládeže
HŠ	Hudební škola
MC	Mateřské centrum
např.	například
s.	strana
Sb.	Sbírka
SVČ	Středisko volného času
viz	odkaz na jiné místo (vidět)
ZUŠ	Základní umělecká škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 2 – Tabulka 19 – Informace o zájmových kroužcích dětí

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Dotazník

Vážený rodiče, jmenuji se Jolana Frieberová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, obor vychovatelství. Chtěla bych vás požádat o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který bude sloužit pro zpracování výzkumné práce zaměřené na volný čas dětí předškolního věku.

Zvolenou odpověď, prosím, označte.

Děkuji za váš čas a spolupráci.

1. Pohlaví vašeho dítěte

- a) chlapec b) dívka

2. Věk

.....

3. Jak vaše dítě nejčastěji tráví volný čas ve všední den? (možno označit více odpovědí)

- a) hraje si samo s hračkami
b) hraje si s kamarádem nebo sourozencem
c) společně si hraje s rodiči
d) navštěvuje zájmový kroužek
e) sleduje televizi
f) využívá počítač
g) hraje si venku (hřiště, pískoviště, ...)
h) tráví volný čas s prarodiči
ch) jiné – uveďte

4. Jak vaše dítě nejčastěji tráví volný čas o víkendu? (možno označit více odpovědí)

- a) hraje si samo s hračkami
b) hraje si s kamarádem nebo sourozencem
c) společné aktivity s rodiči (sportování, výlety, návštěvy ...)
d) sleduje televizi
e) využívá počítač
f) hraje si venku (hřiště, pískoviště, ...)
g) tráví volný čas s prarodiči
h) jiné – uveďte

5. Kolik času průměrně denně trávíte se svým dítětem při volnočasových aktivitách ve všední den?

- a) 0 – 1 hod b) 2 – 3 hod c) 3 – 4 hod d) 4 – 5 hod e) 5 hod a více

6. Kolik času průměrně denně trávíte s dítětem při volnočasových aktivitách o víkendu?

- a) 0 – 1 hod b) 2 – 3 hod c) 3 – 4 hod d) 4 – 5 hod e) 5 hod a více

7. Jakým volnočasovým aktivitám se věnujete společně s dítětem? (možno označit více odpovědí)

- a) hraní společenských her (pexeso, člověče nezlob se,)
b) čtete knížky, pohádky
c) podnikáte výlety

- d) sportujete (kolo, brusle, plavání, ...)
- e) společné sledování televize
- f) společné hraní na počítači
- g) navštěvujete příbuzné, známé
- h) vycházky
- ch) společné hraní s hračkami (autodráha, panenky, stavebnice, ...)
- i) jiné – uveďte

8. Kdo rozhoduje o společných aktivitách u vás v rodině?

- a) jen vy (rodič)
- b) společně s dítětem

9. Využíváte pomoc i prarodičů při zajištění volného času dítěte?

ANO - NE

10. Tráví vaše dítě volný čas u počítače?

ANO - NE

11. Pokud ANO, kolik času průměrně denně tráví u počítače?

- a) 0 – 30 min
- b) 0 – 1 hod
- c) 1 – 2 hod
- c) 2 – 3 hod
- d) 3 – 4 hod
- e) 4 – 5 hod
- f) 5 hod a více

12. Co nejraději vaše dítě na počítači dělá?

- a) hraje si hry nainstalované v počítači
- b) využívá dětské stránky (Alik.cz, Sami.cz,)
- c) využívá sociální sítě k hraní her (Facebook)
- d) brouzdá po internetu
- e) jiné – uveďte

13. Kolik času denně vaše dítě průměrně sleduje televizi?

- a) 0 – 30 min
- b) 0 – 1 hod
- c) 2 – 3 hod
- d) 3 – 4 hod
- e) 4 – 5 hod
- f) 5 hod a více

14. Jaké programy vaše dítě upřednostňuje? (možno označit více odpovědí)

- a) pohádky
- b) večerníček
- c) dětské pořady (Kouzelná školka, Studio kamarád ...)
- d) dětské seriály (Gormiti, Bořek stavitel, Bibi a tina ...)
- e) sleduje dětské televizní kanály (Minimax, Disney channel, Jim jam ...)
- f) jiné – uveďte

15. Navštěvuje vaše dítě zájmové kroužky?

ANO - NE

16. Pokud ano, uveďte které. Vypište, prosím, všechny.

.....

.....

17. Napište, která organizace kroužek/ky zajišťuje. Vypište, prosím, všechny.

.....

.....

18. Kolik času celkově tráví vaše dítě v zájmovém kroužku za týden?

.....

19. Jakou částku musíte vynaložit na kroužek vašeho dítěte? Uveďte celkovou částku za všechny kroužky za měsíc.

.....

Příloha č. 2 - Tabulka 19 – Informace o zájmových kroužcích dětí

<i>pohlaví</i>	<i>věk</i>	<i>kroužek</i>	<i>organizace</i>	<i>Celkový čas</i>	<i>Částka za měsíc/ Kč</i>
dívka	3	Cvičení pro rodiče s dětmi	Sokol Přerov	1 hod	50,-
dívka	3	Tanečky - Jůlinky	SVČ Mateřídouška	2 hod	120,-
chlapec	3	fotbal	ČMFS	3 hod	200,-
chlapec	3	Cvičení pro rodiče s dětmi	Sokol Přerov	1 hod	50,-
chlapec	3	PHV plavání	SVČ Mateřídouška Bazén Přerov	2 hod	265,-
chlapec	3	Cvičení pro rodiče s dětmi	Sokol Přerov	1 hod	50,-
chlapec	3	plavání	Plavecký klub Chobotničky	1 hod	330,-
dívka	4	Cvičení pro malé děti	Sportovní centrum Mlýn Přerov	1 hod	45,-
dívka	4	PHV, keramika	SVČ Mateřídouška	2 – 3 hod	220,-
dívka	4	Angličtina Cvičení Trpaslíci	SVČ Mateřídouška Sportovní centrum Mlýn Přerov	2 hod	300,-
chlapec	4	cvičení	Sokol Přerov	2 hod	50,-
dívka	4	Keramika, hudební výchova, angličtina Moderní gymnastika	SVČ Mateřídouška	5 hod	530,-
dívka	4	Tanečky - Jůlinky	SVČ Mateřídouška	2 hod	120,-
chlapec	4	Tancování hasiči	D2 Dance Hasiči Přerov	3 hod	190,-
dívka	4	Plavání Tanečky Krůčky k hudbě	Bazén Přerov DDM Atlas HŠ Yamaha	3 hod	250,-
dívka	4	Tanečky - Jůlinky	SVČ Mateřídouška	2 hod	120,-
dívka	4	Tanečky - Jůlinky	SVČ Mateřídouška	2 hod	120,-
dívka	4	plavání	Bazén Přerov	2 hod	120,-
dívka	5	Cvičení pro předškoláky Keramika, tančení	Sokol Přerov SVČ Mateřídouška	2 hod	165,-
dívka	5	Sportovní aerobik, keramika	SVČ Mateřídouška	4 hod	280,-
chlapec	5	keramika	SVČ Mateřídouška	2 hod	120,-
dívka	5	Keramika Plavání Tancování housle	SVČ Mateřídouška Bazén Přerov D2 Dance ZUŠ Přerov	4 hod	680,-
chlapec	5	Keramika, angličtina, florbal	SVČ Mateřídouška	4 hod	360,-
dívka	5	Keramika gymnastika	SVČ Mateřídouška Klub sportovní gymnastiky Přerov	5 hod	400,-

dívka	5	Fotbal angličtina	Sigma Olomouc SVČ Mateřídouška	3,5 hod	550,-
chlapec	5	keramika	SVČ Mateřídouška	2 hod	160,-
dívka	5	Tanečky - Jůlinky	SVČ Mateřídouška	2 hod	120,-
chlapec	5	tanec	D2 Dance	2 hod	140,-
dívka	5	Plavání mažoretky	Bazén Přerov SVČ Mateřídouška	3 hod	300,-
chlapec	6	Plavání florbal	Plavecký klub Chobotničky SVČ Mateřídouška	2,5 hod	470,-
dívka	6	Angličtina, keramika, hudební příprava Plavání Jóga, Divadlo - Pohádkování	SVČ Mateřídouška Bazén Přerov MC Sluničko Přerov	6 hod	500,-
chlapec	6	Keramika, tanečky Cvičení pro děti	SVČ Mateřídouška Sokol Přerov	3 hod	280,-
dívka	6	keramika	SVČ Mateřídouška	2 hod	120,-
chlapec	6	Plavání Angličtina, keyboard, keramika Judo bruslení	Bazén Přerov SVČ Mateřídouška Škola Bruslení – jen v zimně	8 hod	1000,-
chlapec	6	Keramika plavání	SVČ Mateřídouška Bazén Přerov	2 hod	400,-
dívka	6	Cvičení pro děti keramika	Sokol Přerov SVČ Mateřídouška	3 – 4 hod	450,-
dívka	6	Tanečky - Jůlinky	SVČ Mateřídouška	2 hod	120,-

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jolana Frieberová
Katedra:	Katedra antropologie a zdravotní vědy
Vedoucí práce:	Mgr. Jana Majerová
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Volný čas dětí předškolního věku
Název v angličtině:	Preschool children leisure
Anotace práce:	Tématem bakalářské práce je volný čas dětí předškolního věku. Práce je členěna na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou jednotlivé kapitoly, které se zaměřují na charakteristiku dítěte předškolního věku, rodinu, vymezení pojmu volný čas. Závěrečná část je věnována pedagogice volného času. V praktické části jsou analyzovány výsledky výzkumného šetření zaměřené na volnočasové aktivity dětí předškolního věku.
Klíčová slova:	Volný čas, dítě předškolního věku, rodina, socializace, funkce rodiny, pedagogika volného času, volnočasové aktivity
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis deals with preschool children's leisure time. The thesis is divided into theoretical and practical part. The theoretical part describes a preschool child, family and leisure time. The last chapter focuses on Pedagogy of leisure time. The practical part analyses the research findings. The practical part analyses the research findings focused on preschool children's leisure time activities.
Klíčová slova v angličtině:	leisure time, a preschool child, family, socialization, the functions of the family, pedagogy of leisure time, leisure activities

Přílohy vázané v práci:	Příloha 1 Dotazník Příloha 2 Tabulka 19 – Informace o zájmových kroužcích dětí
Rozsah práce:	63 stran
Jazyk práce:	Český jazyk